

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

De Matrimonio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

est sufficiens causa solvendi Sponsalia ex parte pauperis, si ejusmodi incommoda praevideat vel metuat, petita etiam aliqua compensatione. *C. Conf. ex parte illius cui novae divitiarum, nobilitas &c. supervenere. N. Conf.*

⁷⁰ Dico 10. Sponsi, si velint mutuo consensu dissolvere Sponsalia, vel ab iis recedere ob aliquam ex allatis causis, non indigent auctoritate Judicis Ecclesiastici, saltem per se, & si de causa sufficienter constet. Pirhing *n. 65.* cum communi: quia ex nullo Jure probatur necessitas adhibendi dictam auctoritatem: & Sponsalibus tacita inest conditio, nisi iusta dissolvendi causa intervenierit: ergo ea interveniente non obligant: cur ergo ab iis recedere non liceat propria auctoritate? Neque obstat *c. 7. de despons. impub.* ubi impubes, qui pubertatem adepti reclamant, jubentur separari iudicio Ecclesiae, quia id solum jubetur pro casu, quo per accidens coram Judice Ecclesiastico reclamant seu resiliunt pubertatem adeptus. Minus obstat *can. 1. caus. 33. q. 2. c. 12. de despons. impub. c. 3. de divor.* cum loquantur de Sponsalibus de praesenti, seu de Matrimonio, à quo nec ob causam certam & liquidam invaliditatis sine auctoritate Ecclesiae licet recedere; non verò extendenda sunt ad Sponsalia de futuro, etiam publica, cum sit dispar ratio in Matrimonio, utpote quod ex natura sua est indissolubile: consequenter, si semel in facie Ecclesiae sit contractum, recte prohibetur dissolvi absque auctoritate Ecclesiae, cum facile posset oriri aliud scandalum. Dixi tamen 1. per se, nisi nempe obstat speciale statutum, aut consuetudo, vetans dissolutionem Sponsalium publice contractorum, vel postea publicatorum, etiam mutuo consensu, vel recessu unius partis, sine interventu cognitionis de causa in Iudicio Ecclesiastico: & sic in Dioecesi Constantiensis notiorum Sponsalium dissolutio propria auctoritate est casus reservatus teste Gobat in *Theol. Experim. n. 10. de Sponsal. n. 262.* Eadem prohibetur in Rituali Dioecesis Frisingensis teste Reiffenstuel *n. 208. & 310.* Aut nisi per accidens oriretur scandalum ex dissolutione vel recessu privato. Dixi 2. si de causa sufficienter constet, seu moraliter certum sit, quod existat causa, eaque sufficiens sit. Si vel de existentia vel sufficientia dubium foret, recurri utique deberet ad Iudicem Ecclesiasticum; quia nemo est iudex in propria causa, & nemo ex causa incerta deturbatus est à possessione juris jam quaesiti, ac resiliens propria auctoritate exponeret se periculo gravis injuriae adversus alterum committendae. Sed hinc

⁷¹ Quæres, quomodo constare debeat de causa, ut liceat recedere à Sponsalibus? R. 1. si causa præcisè sit talis, ut præbeat facultatem resiliendi, ut est v.g. fornicatio, morbus &c. superveniens, non verò impedit vel dirimit Matrimonium ex se, requiritur plena probatio, quæ fit per duos testes omni exceptione majores &c. saltem pro foro externo: quia non est ratio recedendi à com-

muni Juris dispositione, quæ requirit plenam probationem, quando agitur de præjudicio tertii. *c. 4. & 23. de testib. l. 9. C. cod. R. 2.* Si causa resiliendi sit impedimentum Matrimonii, sive dirimens sive impediens, v.g. si allegetur affinitas orta ex copula cum sanguinea Sponsæ, vel votum castitatis Sponsalia antecedens &c. sufficit semiplena probatio, etiam per famam, vel testem unum, etsi non omni exceptione majorem, vel licet mulier sit, vel propriam alleget turpitudinem. *c. 22. eod. c. 12. h. t. c. 2. de conf. & affin.* quia agitur de vitando peccato, & animæ periculo. Si tamen Sponsalia essent jurata, contra ea non sufficeret unus testis, nisi foret omni exceptione major, Sanch. *l. 2. d. 71. n. 8.* Gutierrez, Palao &c. Dices: ad dissolvendum Matrimonium non sufficit unus testis, omni etiam exceptione major, deprensus de impedimento dirimente. *c. 1. eod. c. licet 47. de testib.* quamvis etiam agatur de vitando peccato futuro: ergo nec ad dissolvenda Sponsalia. R. *N. Conf.* quia, quando impugnatur Matrimonium, impugnatur vinculum, quod de se indissolubile est, & simul jus alterius, non modò quaesitum, sed etiam jam possessum: quæ non contingunt in casu, quo agitur ad dissolvenda Sponsalia, & Matrimonium futurum impediendum.

De Matrimonio.

SUMMARIUM.

72. Matrimonium activè & passivè sumitur.
73. Consideratur ut Contractus, & ut Sacramentum.
74. Ejus causa efficiens, materialis, formalis, finalis.
75. Dividitur in Legitimum, Ratum, & Consummatum.
76. Quæ quæstiones hic sint decidende.
77. 78. Potest à Fidelibus absolute contrahi in ratione contractus, & ut Sacramentum non sit.
79. 80. Utr & sub conditione servandi castitatem.
81. Non tamen à parentibus loco liberorum tantum.
82. Parentum consensus non requiritur ad valorem.
83. Qui absque iusta causa non est denegandus.
84. 85. Rectè contrahitur per Procuratorem.
86. Consensus Matrimonialis debet esse verus &c.
87. Et simultaneus moraliter.
88. Fictè contrahens ad quid teneatur.
89. 90. Sufficiens restaurat Matrimonium postea consentiens absque novo consensu compartis.
91. Alia impedimenta Matrimonii impediencia, alia dirimentia.
92. Impediencia quæ.
93. Dirimentia quæ.
94. Alia sunt Juris Naturalis, alia Positivi.
95. 96. Solus Papa statuere potest dirimentia, & consuetudo.
97. Utr & tollere.

98. 99. *Hæretici in Germania non ligantur de facto impedimentis ab Ecclesia introductis.*
 100. 101. *Validè & licitè contrahitur Matrimonium cum dubio Juris Speculativo positivo de existentia impedimenti.*
 102. *Error in contrahente Matrimonium potest esse multiplex.*
 103. 104. *Si versetur circa personam, viriat Matrimonium.*
 105. 106. *Non verò per se, si circa qualitatem.*
 107. *Utinè error putantis, subesse impedimentum.*
 108. *Quid & quotuplex sit Metus.*
 109. *Variis modis incuti potest.*
 110. 111. *Gravis injustè incussus irritat Matrimonium.*
 112. *Non tamen, si sit incussus non directè ad illud extorquendum, sed alio sine.*
 113. 114. *Non irritat Jure Naturali.*
 115. 116. *Quibus casibus nec obstat Metus gravis injustus.*
 117. *Raptus quid sit.*
 118. *Raptores quibus subiaceant pœnis.*
 119. *Raptus quando sit impedimentum Matrimonii.*
 120. 121. *An habeat locum, si femina rapiat virum.*
 122. *An se extendat ad Sponsalia.*
 123. *Disparitas cultûs quid sit.*
 124. 125. *Dirimit Matrimonium inter fidelem & infidelem, non verò Sponsalia.*
 126. *Valet quoque Matrimonium inter duos infideles.*
 127. *Quid Juris, si unus eorum convertatur ad fidem?*
 128. *Vel unus conjugum Christianorum fiat apostata?*
 129. 130. *Valet Matrimonium Catholici cum hæretici.*
 131. *Licet adjiciatur pactum de parte prolium educanda in heresi.*
 132. *Impedimentum publicæ honestatis quid.*
 133. 134. *Ortum ex Sponsalibus ad primum, ortum verò ex Matrimonio Rato ad quartum usque gradum se extendit.*
 135. *Publica honestas non agit retro.*

§. I.

De Natura, Varietate, & Causis Matrimonii.

- 72 **SC**iendum 1. Matrimonium à Matre potius, quàm à patre dictum, quia pro fine principali habet generationem prolis, in qua matris onus & munus gravius est quàm patris, dupliciter accipi. 1. formaliter, activè, & in fieri pro ipso contractu Matrimoniali. 2. objectivè, passivè, & in facto esse pro statu permanente, & actuali societate, ac jugo viri & feminae, resultante ex prædicto contractu. In hoc sensu appellatur etiam *Conjugium*: item *Consortium*: in priore autem *Concubium*, vel etiam *Nuptia*; quamvis hodie per *Nuptias* non contractus Matrimonialis, sed potius celebritas, quæ illum comitari solet, ordinariè intelligatur. Matrimonium passivè sumptum videtur magis propriè vocari Matrimonium, cum in Decreto Eugenii IV.

post sessionem ultimam Conc. Florentini edito, consensus seu contractus dicatur esse causa efficiens Matrimonii, neque per revocationem consensus seu contractus dissolvatur Matrimonium, sicut dissolvuntur alii contractus per utriusque partis revocationem, sed permaneat. Quamvis de activè sumpto deinceps nobis præcipuus sermo sit futurus. In c. 11. de Præsumpt. & l. 1. ff. de ritu Nupt. definitur esse *conjunctio maris & feminae* indiduum vitæ consuetudinem retinens. Aliqui addunt verbum *legitima*; alii autem verba, in usum *conjuncti*: alii eandem definitionem improbant, eo quòd essentiam Matrimonii explicet per effectum, sive per *conjunctionem*, seu corporum, seu animorum, quæ oritur ex Matrimonio: sed isti advertere debent, quòd data definitio adaptari debeat Matrimonio passivè sumpto: si verò adaptandæ esset etiam Matrimonio in fieri, seu contractui Matrimoniali, ly *conjunctio* sumi deberet causaliter & efficienter, seu quatenus est actus, quo inducitur conjunctio maris & feminae, non formaliter & effectivè. Id apud omnes certum est, quòd Matrimonium, seu activè seu passivè sumptum, non necessariò & essentialiter requirat actualem concubitum, seu carnalem copulam; aliàs nec daretur Matrimonium Ratum, nec inter beatissimam Virginem Mariam & S. Josephum fuisset verum Matrimonium: de quorum tamen neutro dubitare licet. Unde illud: *nuptias non concubitus, sed consensus facit*, l. 30. ff. de R. J. Et S. Ambrosius, in can. 1. caus. 27. q. 1. sic loquitur: *non desolatio Virginitatis facit conjugium, sed pactio conjugalis. Cum conjugatur puella, conjugium est, non cum viri admittitur cognoscitur.*

Sc. 2. Matrimonium activè acceptum, rursus esse duplex, quatenus præcisè est contractus naturalis & civilis: & quatenus est Sacramentum: quia contractus merè naturalis & civilis est conventio seu contractus legitimus, quo mas & femina, nullo jure impediti, mutui sibi tradunt jus in corpora, ad actus ex se aptos ad generationem prolis, & ad individuam vitæ societatem se obligant. Hujusmodi Matrimonium fuit in Lege Antiqua ante Christi adventum, & hodie adhuc inter non-Christianos, nempe Judæos, Turcas, Gentiles. Quia Sacramentum eodem modo definiri potest, modò addantur hæc verba: *ex institutione Christi collatum gratis*. Dixi 1. *contractus legitimus*, seu validus secundum Leges, Naturalem, Divinam, & Humanam. 2. *Mas & femina*, scilicet unus & una, ut excludatur polygamia. 3. *Nullo jure impediti*, h. e. nullo impedimento attatis, conditionis, metus &c. laborantes. 4. *Mutuo sibi tradunt*, & acceptant, quod subintelligitur: debet enim esse reciproca promissio & acceptatio. 5. *Jus in corpora &c.* juxta illud 1. Cor. 7. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier: ergo jus saltem radicale in corpora conjugum ad usum generationis confertur: & hæc tradi-*

tio juris, quæ fit per consensum mutuum, est de essentia Matrimonii, non verò realis traditio corporum, quæ fit per concubitum seu copulam carnalem, & actum ex se aptum ad generationem proles: adeoque Matrimonium est traditio corporum consensualis tantum, consequenter contractus non realis, sed consensualis. 6. Et ad individuum vitæ societatem se obligant, quibus verbis insinuat in dissolubilitas Matrimonii, juxta illud *Matt. 19. dimitte homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ, Et 1. Cor. 7. Mulier allegata est legi, quanto tempore vir ejus vivit, Addidi 7. ex institutione Christi collatus gratia*: nam quod Christus in nova Lege elevaverit Matrimonium ad rationem Sacramenti, certum est ex Florentino & Tridentino Concilio, licet non constet, quando id contigerit; probabiliter *Mat. 19.* ubi Christus sustulit libellum repudii, & adjecit: *quod DEUS conjunxit, homo non separet*, scilicet propter significationem conjunctionis sui cum Ecclesia, quam per Matrimonium significari voluit. Per gratiam intelligitur tum sanctificans, tum actualia auxilia tum obligationes Matrimonii melius implendas, ad amorem conjugum perficiendum, & ad onera facilius perferenda. Et quia Matrimonium est Sacramentum *vivorum*, requiritur in suscipientibus status gratia, ut licite & fructuose suscipiant.

Sc. 3. Causam efficientem remotam Matrimonii esse DEum ut auctorem Naturæ, qui in Paradiso jam illud instituit tanquam Medium, per quod homines ab ipso creati naturali ratione de sæculo in sæculum propagarentur, uti exigebat humana natura: in ratione Sacramenti verò esse Christum, Proximam autem esse contrahentes & consentientes in Matrimonium, qui ejusdem, ut Sacramentum est, etiam Ministri sunt; non enim Sacerdos vel Parochus proferens verba, ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris &c. Minister est hujus Sacramenti, sed ipsi contrahentes, ut patet ex Decreto Eugenii in Conc. Florent. in §. septimum, & ex ratione, quia ponunt formam, uti dicemus. Causa materialis, & quatenus Sacramentum est, materia remota sunt corpora contrahentium ad generationem proles idonea: proxima verò mutua traditio & acceptatio juris in corpora per consensum. Causa formalis, & quæ Sacramenti forma, est legitimus & mutuus consensus in dictam traditionem & acceptationem de presenti, sed ut per signum sensibile expressus, scilicet vel per verba, ego te in meam accipio, & ego te accipio in meam, c. si inter 31. h. v. vel per nutum, vel per scripturam, vel per porrectionem manûs, aut acceptationem annuli, sicut de Sponsalibus dictum, modò vel ex juris dispositione, vel ex intentione contrahentium, vel ex circumstantiis significent traditionem mutuum juris in corpora. Atque sic docet verior sententia Canonistarum, licet non ignorem, Auctores circa materiam & formam essentialem Sacramenti Matrimonii diversimode loqui ac sentire. De forma accidentali, quæ consistit in adje-

ctione conditionis &c. nihil hic attinet dicere. Causa finalis Matrimonii est triplex præcipue, nempe 1. Procreatio proles. 2. Conjunctio animorum ad mutua auxilia, obsequia, & officia maritalia præstanda. 3. Remedium concupiscentiæ. Ultimus est finis secundarius, qui etiam absque intentione proles intenditur licite, sed solum tunc, ubi spes proles non est, uti in senibus & sterilibus: primarii tamen duo fines positive excludi quoad radicem & obligationem sine peccato non possunt, cum sint Matrimonio intrinseci.

Sc. 4. Matrimonium primario dividi in Legitimum, Ratum, & Consummatum. Legitimum est, quod præcisè juxta leges naturales & civiles contrahitur absque hoc, quod ab Ecclesia ratum habeatur, aut Sacramentum sit: qualia sunt apud infideles, seu non-Christianos, aut non-baptizatos: imò pro tali habendum est probabiliter etiam illud, quod à Christiano cum infideli dispensative contrahitur. Ratum, quod inter fideles seu Christianos, juxta leges Ecclesiasticas legitime contrahitur, adeoque ratificationem Ecclesiæ & rationem Sacramenti habet, cui tamen necdum accessit commixtio seu copula carnalis. Consummatum. Quod non solo consensu contractum, sed etiam copula carnali, eaque perfecta (quam explicat Sanch. l. 2. d. 21. n. 11. & Gobat tr. 9. n. 390. &c.) seu per se sufficiente ad generationem proles, & faciente, ut conjuges per commixtionem seminis efficiantur una caro, completum & perfectum est. Præter aliud Matrimonium dici potest Canonicum seu Theologicum, & Insolenne, in quo scilicet concurrunt ea tantum, quæ à SS. Canonibus ad Matrimonium requiruntur. Aliud Civile seu Politicum, aut Solenne, in quo nimirum etiam ea concurrunt, quæ à Jure Civili & tanquam solennitates requiruntur, uti pacta dotalia, solennis tractatio sponsæ in domum sponsi, consensus patris &c. Illa autem, quæ cum his solennitatibus ducitur, in Jure vocatur uxor proprie, quæ verò ducta est sine illis, concubina appellatur. can. 4. & 5. dist. 34. Ad Canonicum referri potest Matrimonium ad Morgenaticam, seu, ut alii vocant, Matrimonium conscientia, quod subinde viri illustres ad evitandam fornicationem contrahunt cum fœmina inferioris conditionis, coram Parocho quidem & testibus, plerumque tamen occultè, eo pacto, ut talis uxor & liberi ex ea nati contenti sint dono nuptiali seu Morgengebâ, quam corruptè Morgenaticam dicunt, vel alia certa portione ad suam sustentationem necessariâ, conditionem tamen & dignitatem mariti non participant, atque à cæteris bonis avitis, ac paternis, titulisque & insignibus abstineant, scilicet in favorem primæ uxoris & liberorum ex ea procreatorum. Hujusmodi Matrimonium, cum habeat omnia Canonice & Theologicè requisita, licet careat civiliter & politicè requisitis, merito habetur pro licito, & approbatur etiam lib. 2. feud. tit. 29.

76 Sc. 5. Complures & nobiles controversias hic decidendas esse. 1. An fideles possint inire Matrimonium præcisè in ratione contractûs, & non simul in ratione Sacramenti. 2. An sub his vel similibus conditionibus: contraho tecum, si mecum vixeris in perpetua castitate: si debitum conjugale nunquam velis exigere, aut mecum nunquam concumbere. 3. An parentes nomine liberorum. 4. Et procurator nomine alterius contrahere valeat Matrimonium, etiam ut Sacramentum. 5. Qualis debeat esse consensus. 6. An & quomodo simultaneus. 7. Quid Juris, si quis fictè contraheret.

77 Dico 1. Probabile est, à fidelibus posse validum Matrimonium celebrari in ratione contractûs tantum, ita ut tale Matrimonium non sit Sacramentum, si nimirum intendant excludere rationem Sacramenti, volendo Matrimonium præcisè in ratione contractûs naturalis & civilis. Scotus in 4, dist. 26, q. un. §. sed qualiter. Hurtad. Bonac. Dian. Pont. Vasq. Dicastil. Perez, Gobat, Tambur. Platelius de Matrim. n. 400. & alii apud P. Kugler de Matrim. q. 5. p. 1. contra valde communem tum Theologorum, tum Canonistarum. Prob. 1. negativè, quia spectato Jure Naturali Matrimonium in ratione contractûs subsistit, ex Jure autem Positivo, Divino vel Ecclesiastico, non satis probatur, rationem Sacramenti superadditam esse contractui Matrimoniali ad valorem, & inseparabiliter: ergo. 2. Positivè ex Concilio Florent. quod in Decreto Unionis §. Quinto definit, omnia Sacramenta tribus perfici, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & personâ Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Idem de intentione definivit Trid. sess. 7. c. 11. de Sacram. in genere: ergo sine intentione Ministri faciendi Sacramentum &c. non fit Sacramentum: sed fideles intendentes celebrare Matrimonium præcisè in ratione contractûs, expressè & simpliciter excludendo rationem Sacramenti, non habent intentionem faciendi Sacramentum, nec explicitè, ut patet, nec implicitè; quia ponitur, quod non ex ignorantia vel errore, sed studiose vel malitiose nolint rationem Sacramenti, & nolint facere id, quod faciunt alii fideles, aut Christus annexuit contractui Matrimoniali: ergo. Confirmatur: licet Christus in Baptismo ablutionem naturalem & physicam hominis elevarit ad rationem Sacramenti, manet tamen adhuc ablutio vera in suo esse physico & naturali, si baptizans abluat sine intentione, vel cum expressa intentione non faciendi Sacramentum: ergo etiam contractus Matrimonialis manet verus & validus in suo esse morali, licet à Christo ipsi superaddita sit ratio Sacramenti, si Ministri, qui sunt contrahentes Matrimonium, per suam intentionem excludant rationem Sacramenti. 3. Licet Ordini Sacro sit annexum votum castitatis, nihilominus si quis illum suscipiat positivè excludens votum, & simpliciter no-

lens vovere castitatem, validè suscipit Ordinem Sacrum sine ratione vel emissionem voti: ergo etiam, licet contractui Matrimoniali sit annexa ratio Sacramenti à Christo, nihilominus valebit, si contrahentes præcisè velint rationem contractûs, non verò Sacramenti, & istud non suscipiant, vel ministrent.

Oppones 1. Contractus Matrimonii intrinsecè est Sacramentum inter Christianos: ergo non est in potestate contrahentium excludere rationem Sacramenti: alias poterit quis contrahere Matrimonium, nolle tamen obligari ad cohabitandum: vel poterit aliquis baptizare velle, non tamen velle hanc ablutionem esse Sacramentalem. 2. Concilium Florent. & Trident. definiunt, Matrimonium inter fideles contractum esse verum ac propriè dictum Sacramentum, &c. eodem simpliciter ac sine restrictione acceptance: ergo semper est Sacramentum. 3. Si ratio Sacramenti validè separari possit à Matrimonio, id etiam licitè fiet, cum nulla existeret lex prohibens: saltem aliquando fiet licitè, v. g. dum contrahentes sunt in statu peccati mortalis, ne conficiant & suscipiant Sacramentum indigne: sed hoc est per se absurdum, & repugnans voluntati Christi, Matrimonium ad rationem Sacramenti elevantis. 4. Ex nostra sententia sequeretur, pleraque Matrimonia hæreticorum non esse Sacramenta, adeoque nec insolubilia, quia illi negant, Matrimonium esse Sacramentum, & sic intentionem faciendi Sacramentum non habent: sed hoc est contra communem sensum Ecclesiæ.

Respondeo ad 1. N. Ant. sicut ablutio corporis in Baptismo non est intrinsecè Sacramentum absque intentione debita Ministri, ita nec Matrimonium absque intentione debita contrahentium. Qui contrahit absque intentione cohabitandi, si tamen intendat se obligare ad id, quod essentia hujus contractûs exigit, validè contrahit, licet per se illicite. Qui vult baptizare, jam habet saltem implicitè intentionem conficiendi Sacramentum. At, qui simpliciter nolunt rationem Sacramenti in Matrimonio, nec implicitè volunt Sacramentum: licet velint contractum, qui ex natura sua est separabilis à ratione Sacramenti. Ad 2. Florentinum & Trident. requirunt etiam intentionem in Ministro faciendi Sacramentum: ergo non simpliciter & semper Matrimonium Concilia habent pro Sacramento, sed quando accedit intentio debita ad cetera requisita. Ad 3. N. sequelam, quia Jus Naturale prohibet, ne fideles, postquam sciunt, Matrimonium à Christo esse elevatum ad rationem Sacramenti, illud aliter contrahere intendant. Adeoque semper, & forte in omni possibili casu erit illicitum ac prohibitum fidelibus rationem Sacramenti scienter & positivè excludere. Nec excusat periculum, ne indigne suscipiant Sacramentum, nisi in statu peccati mortalis deprehensi excludant rationem Sacramenti: quia hanc irre-

reverentiam erga Sacramentum evitare possunt per contritionem perfectam. Sed ex hoc quod agant illicitè, non sequitur, quòd agant invalide contrahendo cum exclusione Sacramenti. Ad 4. N. Ma. quia hæretici habent, & nisi prorsus malitiosi sint, præsumendi sunt implicitè habere intentionem Sacramentaliter contrahendi Matrimonium, cum censendi sint habere generalem intentionem contrahendi modo, quo Christus fieri voluit: quæ intentio prævalet erroneæ persuasioni, qua putant, Matrimonium Sacramentum non esse. Sed talem intentionem generalem & prævalentem non habet, qui scienter, formaliter, & positivè excludit rationem Sacramenti. Cæterum indissolubilitas Matrimonii non tam habetur ex eo, quòd Sacramentum sit, quam ex eo, quòd significet Christi cum Ecclesia conjunctionem, ut suo loco dicitur: atqui significationem hanc non potest impedire voluntas contrahentium, licet possit impedire rationem Sacramenti.

Dico 2. Probabilius valet Matrimonium sub conditione, vel potius sub modo, servandi perpetuam castitatem, vel ingrediendi Religionem ante consummationem, vel nunquam petendi vel reddendi debitum conjugale. Abulenf. Vasq. Pont. Palud. Conink. Perez. Gobat. tr. 10. n. 406. P. Illung tr. 6. d. 9. n. 52. P. Krimer in l. 4. n. 798. contra S. Thom. in suppl. q. 48. a. 1. ad 3. Sanchez. Guttier. Filiuc. Laym. Pirh. &c. Prob. 1. prædictæ conditiones, vel potius modi, sub quibus contrahitur, non sunt contra substantiam Matrimonii: ergo, licet deducantur in pactum, non faciunt Matrimonium irritum. Antec. prob. partim ex eo, quòd talis conditio, vel modus, licet servetur, vel ex pacto meritorie adjiciatur post Matrimonium in contractum, ut nemo negat; partim ex eo, quòd licet & honestè intendi possit Matrimonium præcisè ut Ratum, arg. c. 16. h. 1. Prob. 2. Essentia Matrimonii plus non requirit, quàm ut detur mutuum jus & potestas in corpora in actu primo: atqui hoc jus & potestatem in actu primo dictæ conditiones vel modi non tollunt, sed solummodo impediunt usum hujus juris & actum secundum per copulam: ergo. Ma. constat à pari cum aliis contractibus, in quibus potest proprietas & dominium sine proximo jure utendi-fruendi, seu jure usus in actu secundo, transferri: sic potest fundus quoad proprietatem in alterum transferri, & dominium utile, vel vicissim reservari proprietatis, sed sine jure proximo utendi, uti fit in elocatione domus v. g. sunt enim distincta jura & potestates, jus radicale seu in actu primo in corpus vel aliam rem cum impedimento ad licitum ejus usum, & jus in actu secundo seu proxime expeditum ad usum. Sic in Ordinatione Sacerdotum confertur jurisdictio & potestas absolvendi à peccatis tantum in actu primo & radicalis sine actu-

ali; hæc enim dependet ab assignatione subditorum. Prob. 3. hæ duæ voluntates non sunt impossibiles: do tibi, & accepto jus corporis ad usum conjugalem: & nolo usum corporis, seu commercium carnale: ergo per pactum continentiae possunt componi in contractu Matrimoniali. Antec. prob. hæ duæ voluntates sunt composibiles: volo retinere jus ad copulam, & nolo copulam, quia possunt componi post contractum semel Matrimonium: ergo etiam priores; cum sit idem Matrimonium in fieri, quod est in facto esse, quod spectat ad effectum obligationis. Prob. 4. Valet Matrimonium à moribundo contractum, ut habet communis sensus DD. & praxis Ecclesiæ: sed in tali Matrimonio excluditur copula perpetuè, & quidem ita, ut naturaliter haberi nequeat: ergo. Prob. 5. Defendi debet, quòd inter B. V. Mariam, licet voto castitatis perpetuæ fuerit adstricta, ac B. Josephum existerit verum Matrimonium, & licet contractum: sed hoc longè facilius & planius defenditur in nostra sententia, dicendo, quòd contraxerint Matrimonium vel cum expresso, vel tacito pacto de servanda castitate, quàm si dicatur, quòd Sanctissima Virgo jus absolutum, proximum, & nullo pacto impeditum in corpus suum dederit S. Josepho: debent enim Adversarii asserere revelationem specialem, qua fuit à cælo assecurata, quòd S. Josephus non sit usus suo jure, cuius tamen revelationis non existat fundamentum in Scripturis: deinde licet revelationem Virgo castissima habuerit, tamen, si votum suum non manifestasset S. Josepho, non satis sincère egisset cum S. Josepho, dum inscio dedisset jus & corpus impeditum ab usu: si autem manifestavit, eo ipso S. Josephus ducendo illam non obstante voto renuntiavit juri proximo & in actu secundo ad usum corporis, adeoque tacitum saltem pactum continentiae intercessit. Certè minus videtur voto castitatis convenire obligatio sponte suscepta ad actum conjugalem, licet sciatur, hunc nunquam exigendum: saltem tribuitur alteri jus exigendi, nisi per pactum impediatur hoc jus. Confirmatur. Urbanus II. ut refert Clericus de Matrim. decis. 2. n. 16. approbavit, imò imperavit Matrimonium, quod contraxit Mathildis Italiae Comitissa cum Wulfone Duce, sub eo pacto, ut Virginitatis votum servaret inviolatum. Idem testatur de Pulcheria Augusta, quòd sub tali conditione nupierit Marciano.

Oppones 1. Substantia Matrimonii consistit in traditione mutua potestatis ad usum corporis, seu essentialiter parit jus petendi, ac obligationem reddendi debitum conjugale: sed per pactum continentiae perpetuæ &c. talis potestas & jus &c. evertitur: ergo. 2. Hæc conditio, si generationem prolis evites, est contraria substantiæ Matrimonii juxta c. fin. de condit. appos. ergo etiam hæc: si castitatem mecum servaveris; quia per hanc quoque impeditur generatio prolis. 3. Hæc

3. Hæc conditio, si castitatem perpetuam mecum servaveris, non potest stare cum Matrimonio; quia tota nunquam impletur ante mortem; adeoque nunquam fieret Matrimonium absolutum; dum enim impletur in morte, Matrimonium definit cum vita; antea autem semper esset conditionatum, & suspensum. 4. Licet in aliis rebus possit dominium proprietatis ab usu & dominio utili, ac jus remotum à proximo separari, id tamen in Matrimonio, utpote quod essentialiter ordinatur ad usum, fieri nequit, ut nempe quis acquirat jus radicale in corpus alterius sine jure proximo, & actuali: secus enim posset quis contrahere cum duabus, uni dando jus radicale in corpus suum, alteri verò actuale, & usum ejus, sicut potest aliquis uni dare dominium proprietatis in sum equum, alteri dominium utile, vel usum, saltem ad tempus. 5. Pactum continentie Matrimonio adjectum saltem est illicitum: ergo non obligat. Confirm. Multi docent, & forte plures, matrimonium cum tali pacto esse irritum: ergo hoc ipso non obligat, cum libertas humana stringi non debeat obligatione incerta & dubia.

R. ad 1. *dist. Ma.* consistit in traditione potestatis radicalis ad usum corporis, & essentialiter parit jus radicale ac remotum, obligationem radicalem & remotam. *C. Ma.* in traditione potestatis proximæ & expeditæ semper ac necessariò, vel parit essentialiter jus & obligationem actualem & proximam. *N. Ma.* jus proximum ac obligationem proximam & actualem non parit essentialiter, & hinc per pactum impediri, illicque renuntiari potest. Neque dicas, illam potestatem radicalem & remotam esse prorsus inutilem, nugatoriam, & ad aliquid impossibile; cum stante tali pacto nunquam redigi possit in actum: siquidem hæc potestas facit hoc, ut, si conjuges absque sublatione mutui pacti exercerent copulam, illa verè Matrimonialis esset & non fornicaria, aut, si aliquis eorum commisceretur cum tertio, committeret verum adulterium. Dein posset redigi in actum petita prius dispensatione (si adstringatur voto) aut pacto per mutuum consensum sublato. Adde, quod conjuges cum pacto & voto continentie contrahentes, licet jus proximum & actuale sibi adimant ad copulam, consequerentur tamen alia jura conjugibus competentia. Ad 2. *dist. Ant.* est contraria, si repugnaret generationi prolis positivè. *C. Ant.* si negativè tantum. *N. Ant. & Conf.* Positivè contraria generationi prolis dicitur illa conditio, per quam id agitur, ut conjuges, licet uti commercio carnali velint, per remedia tamen positiva generationem prolis impediant, v. g. per poculum sterilitatis, per copulam in vase innaturali, per procuracionem abortus &c. Negativè, remotè tantum, & improprie contraria est, si id agitur, ut omittatur copula, quod utique illicitum & contra substantiam Matri-

monii non est; aliàs obligarentur conjuges ad copulam, nec possent etiam post Matrimonium contractum pacisci de continentia servanda, quod nemo dixerit. Dein generatio prolis est quidem finis Matrimonii, non tam quoad essentiam & proprietatem ejus, quam quoad usum, qui à Natura principaliter refertur ad generationem prolis. Ad 3. Si sub conditione propriè dicta & de futuro sic contraheretur Matrimonium, si castitatem perpetuam mecum servaveris, concederem totum: at dicta conditio in alio sensu accipitur, ita ut sit tantum conditio improprie dicta, & de præsentis, scilicet habet hunc sensum, si velis, & te obliges ad servandam castitatem perpetuam: vel potius est modus, quæ conditio, quod insinuavi in Assertionem. Imò in tali Matrimonio reperitur & conditio modus: conditio in contractus initio, quando neutra pars vult se alteri obligare, nisi sub conditione castitatis servandæ: modus verò post contractum jam completum, quando utraque pars adstringitur ad omni castitatis servandæ adjectum. Ad 4. Non quidem omni eo modo separabile est dominium corporum ab eorum usu in Matrimonio, quo modo in aliis rebus; cum utique non possit quis uni tradere dominium corporis, & alteri usum: simpliciter tamen dominium ab usu corporis, vel jus radicale à jure utendi proximo & actuali separabile esse ostendimus. Quod illud prius fieri nequeat, ratio est, quod dominium & usus corporis, jus remotum & proximum utendi corpore, in Matrimonio respiciat eandem personam, ac jura actuale fundetur essentialiter in radicali, acque sine hoc dari non possit, licet radicale sine actuali dari valeat. Exemplum habet in jurisdictione radicali, quæ confertur in Ordinatione Sacerdotali sine actuali, quamvis actualis jurisdictio essentialiter supponat radicalem, & sine hac dari nequeat. Utrique etiam idem subjectum respicit, ita ut non possit jurisdictio purè radicalis uni, & purè actualis alteri conferri. Ad 5. Non modo licitum, sed etiam meritorium est hoc pactum, si contrahentes præfigant sibi bonum finem, v. g. honestatem castitatis, Dei cultum &c., ac insuper non se exponant periculo incontinentiæ; sicut meritorie sibi per pactum adimere possunt jus petendi & obligationem reddendi debitum conjugale post Matrimonium jam contractum. Ad Confirmationem. Hoc argumentum ubique, sed inutiliter, formari posset, ubi disputant DD. de valore contractus, existentia legis &c. In forma *dist. Conf.* ergo non obligat per accidens juxta illos, qui tenent oppositum. *C. Conf.* per se, & juxta alios, qui nobiscum sentiunt. *N. Conf.*

Dico 3. Probabilius non valet Matrimonium pro liberis præsentibus & tacentibus contractum à parentibus, ad id non constitutis. Sor. Henric. inclinat, & probat Pontius de Matr. l. 2, c. 14, n. 3, contra S. Th. in suppl.

in suppl. q. 45. & 2. ad 3. Covar. Sanch. Perez. Bosco, & communiorem. Probat: in re tanta, qualis est electio status perpetui, requiritur consensus personalis aliquo signo certo ab ipso contrahente expressus: sed liberi tacendo præcisè, quando parentes pro ipsis sine speciali mandato contrahunt Matrimonium, non exprimunt suum consensum personalem signo aliquo certo ac determinato; quia tacere nec est affirmare, nec negare, seu nec consensum nec dissensum significat: qui tacet, non fatetur, sed nec utique negare videtur. c. 44. de R. J. in 6. Ubi Tridentinum est receptum, non facile casus iste poterit contingere; cum Parochus teneatur sponsum ipsum & sponsam interrogare de consensu. Trid. s. 24. c. 1. de Res. Matr. Oppones 1. qui tacet, consentire videtur. c. 43. eod. ergo. 2. & principaliter: Sponsalia valide contrahuntur sine mandato à parentibus pro liberis præsentibus & tacentibus. c. un. §. porro de spons. impub. in 6. ergo & Matrimonium. 3. ad 1. in favorabilibus, & quando quis tenetur non tacere. C. Ant. quando agitur de onere imponendo & obligatione & c. N. Ant. & Conf. quod enim Sponsalia valeant, taliter contracta, docet nos c. un. cit. etiam de his dissensuros, si specialiter decusum non esset. Quæ decisio, cum exorbitet à Jure Communi, ac insuper agatur de negotio valde arduo, extendenda non est ad Matrimonium. per c. 15. & 28. de R. J. in 6. præsertim cum sit longè dispar ratio in Matrimonio, utpote quod indissolubile est, Sponsalia verò, licet valeant, multis de causis aliis iterum dissolvi possunt: itaque longè minus est præjudicium, si Sponsalia ex taciturnitate præsumantur rata, quàm si Matrimonium.

2. Quæres, an requiratur consensus parentum, vel saltem patris, ad valorem Matrimonii? 3. contra hereticos, non: nec obstat, quod liberi in Sacris seu in potestate patris adhuc sint constituti. Sumitur ex Trid. la. cit. c. 12. de Regular. Accedit constitutio Caroli V. in Comitibus Augustanis, 1548. tit. vom Sacrament der Ehe / §. 9. quam receperunt heretici, & nisi simul Imperatori suo, sicut Ecclesiæ legibus, pertinaciter refragari velint, observare deberent. Nihilominus ordinariè requiritur ex decentia & vi quarti præcepti Decalogi consensus parentum ad licite contrahendum Matrimonium; & ubi consensum iusta de causa non tenentur expectare liberi, saltem consilium eorum exquirere deberent. Hinc jus Bavaricum tit. 4. c. 2. insigniter plectit liberos, si sine consensu parentum Matrimonia indigna contrahant; scilicet, si sine patris aut matris consensu celebrent Matrimonia statui non convenientia, non debetur ipsis dos, vel donatio propter nuptias, aut aliquid aliud à patre adhuc vivo: imò, et si Matrimonia statui convenientia contrahant, sed sine consilio aut consensu parentum, & 30. annos, si filii sint (& 25. annos, si filiae) necdum egressi, nihil ipsis debetur à parentibus vivis; quam-

Lib. IV. R. P. Viti Pichler.

vis iis mortuis hæreditatem sibi debitam capere non prohibeantur. Si verò filius infra 30. & filia infra 25. ætatis annum, ab honestis Matrimoniis prius non impediti, sine consensu parentum ducant personas infames, maculatas, vel inhonestas, possunt eos omnino exheredare: & si parentes ab intestato decedant, solum permittuntur succedere in dimidia legitimæ parte. Oppones 1. Leges Civiles, uti pr. Inst. de Nupt. & l. 2. 18. 30. ff. de Ritu Nupt. irritant Matrimonia sine consensu patris inita. 2. In can. aliter 1. caus. 30. q. 5. dicuntur conjugia aliter celebrata, quàm ibi præcipitur, & consequenter absque consensu parentum, adulteria esse, stupra, & fornicationes. Concordant can. 3. & 4. ead. caus. & q. 3. ad 1. Illæ leges vel requirunt tantum ex honestate & ad licentiam, non verò ad valorem Matrimonii, consensum parentum, quia multæ aliæ omnino consultum volunt libertati contrahentium, uti l. 27. ff. de ritu. nupt. l. 14. C. de Nupt. Vel à Jure Canonico sunt correctæ, si evinceretur, quod loquantur de valore Matrimonii. Ad 2. dicuntur adulteria & c. non absolute, sed limitatè, nisi voluntas propria suffragaverit, sive consensus contrahentium. Cæterum consensus parentum ibi requiritur per modum solennitatis, sicut ibidem requiritur dos, paronymphii, Missæ Sacrificium, benedictio Sacerdotis & c. & sine his dicuntur esse Matrimonia non legitima, & non solennia, sed adulteria, stupra & c. nempe in foro externo & præsumptivè, nisi probetur, verè ac legitimo consensu maris & fœminæ contrahentium esse celebrata. Missæ Sacrificium verò utique ad valorem non requirunt Lutherani. Jus Divinum in præcepto 4. Decalogi prohibet quidem parentum consensum vel consilium negligere, saltem ordinariè, cum ordinariè cum irreverentia erga eosdem negligatur; tamen propterea non irritat Matrimonium absque eo contractum; alias etiam sine consensu Matris foret irritum, quod nec hæretici admittunt.

Porro sicut liberi absque iusta causa invitis parentibus Matrimonia illicitè celebrant, ita vicissim parentes graviter peccant, si absque iusta causa per suum dissensum Matrimonia liberorum impediunt. per c. fin. de Jud. in 6. cum privent eos jure suo, quod habent à Natura ad electionem status c. 12. cit. de Regular. probabilius tamen non incurunt excommunicationem, quam Trid. s. 24. cit. c. 9. statuit contra impediētes libertatem Matrimonii, quia ibi mentionem tantum facit Dominorum & Magistratum, qui virtute jurisdictionis, quam habent in foro externo, subditos ad Matrimonia vel cogunt, vel ab iis impediunt. Si quæras, an Judex vel Magistratus secularis possit exheredationem vel aliam poenam, uti fecit Jus Bavaricum, statuere in liberos, sine consensu vel præscitu parentum contrahentes Matrimonia? 3. cum distinctione: si intenderet illos etiam plectere, qui ex iusta causa li-

E

beros

beros excusante ab omni peccato id faciunt, nullum foret huiusmodi statutum, utpote inimicum SS. Canonibus & libertati à Natura concessæ quoad Matrimonium. Si verò plectere intendat illos tantum, qui temerè & absque iusta causa celebrant Matrimonia, præsertim minus convenientia statui, aut etiam indigna, invitis vel insciis parentibus, iustum omnino ac validum est, non minus ac aliæ leges sæcularium, quæ puniunt eos, qui clam & sine denuntiationibus, vel contra aliam Ecclesiæ prohibitionem celebrant Matrimonia; quia hoc modo Magistratus Sæcularis adjuvat potius Jus Canonicum & Naturale, quàm libertatem Matrimonii à dictis Iuribus indultam tollat, ac utriusque executionem iuste urget puniendo malefactores & transgressores.

34 Dico 4. Valet Matrimonium per Procuratorem debitò modò initum præ alio, etiam in ratione Sacramenti. Communis. Prior pars disertè habetur in *c. fin. de Procurat. in 6* cui per nullum Jus recentius est derogatum, sed potius suffragatur praxis hodierna, uti nuper in duobus Imperatoribus Iosepho I. & Carolo VI. Posterior, quam satis multi negant apud Sanch. probatur inde, quia Christus contractum Matrimoniale validum, & juxta leges Ecclesiasticas ac Naturales celebratum, elevavit ad rationem Sacramenti, ut constat ex *c. 7. de divor.* præter alia Jura; sed Matrimonium per Procuratorem debitè initum valet juxta leges Ecclesiasticas & Naturales: ergo est Sacramentum. Adde, quòd juxta superius dicta saltem licet non possit separari ratio Sacramenti à Matrimoniali contractu in Lege Nova: ergo non posset Ecclesia permittere & approbare (ut tamen revera approbat) praxim celebrandi Matrimonia per Procuratores, si Sacramenti rationem non haberent. Dixi, per Procuratorem debitò modò initum; ut enim procurator (qui vel ex una vel ex utraque parte constitui potest, non tamen faciliè debet & absque gravi causa) ritè procedat, requiritur 1. Ut habeat speciale mandatum, & quidem ad contrahendum cum determinata persona. 2. Ut per se ipsum tractet hoc negotium, nec alium substituatur. 3. Ut mandatum non sit revocatum, etiam inscio procuratore. 4. Ut procurator sui principalis consensum, uti & persona, quacum contrahit nomine sui principalis, exprimant coram Parocho & testibus, ut evitetur clandestinitas: ut autem ipsum mandatum detur coram Parocho & testibus, necesse non est. *Text. gl. & DD. in c. fin. cit. Trid. s. cit. c. 1.* Sicut autem per Procuratorem, ita per Scripturam aut Internuntium, contrahi Matrimonium valet.

85 Oppones 1. Parochus ex præcepto Tridentini tenetur ex sponsis præsentibus per interrogationem intelligere mutuum consensum: ergo absens per procuratorem non potest contrahere. 2. Parochus intellecto consensu pronuntiat hæc verba: *ego vos in*

Matrimonium conjungo: sed ista verba ad sui verificationem non minus requirunt præsentiam conjungendorum, quàm pronomen *te* in forma Baptismi præsentiam baptizandi: ergo. 3. Aliud Sacramentum nullum admittit procuratorem, aut ministrum potest absenti, ut patet ab inductione: ergo neque Matrimonium. Confirmatur: verba contrahentium, *accipio te in meam*, diriguntur in personam præsentem: ergo cum absente non potest contrahi Matrimonium ut Sacramentum. 4. Posset contingere, ut principalis illo ipso tempore, quo procurator loco ipsius contrahit, dormiat, vel ebrius vel amens sit: atqui dormiens vel ebrius vel amens non potest esse Minister Sacramenti, nec recipere, aut conferre gratiam Sacramentalem &c. ergo. &c. ad 1. post consensum sponfi absentis intelligere etiam ex procuratore. Ad 2. Illa verba nec sunt forma Sacramenti, nec necessaria absolute: imò licet forent necessaria aut essentialia tamen verificarentur absque præsentia principalis, modò præsens esset procurator vel procuratores; haberent enim hunc sensum: *ego vos, procuratorio nomine comparentes, conjungo*. Disparitas cum Baptismo statim apparebit. Ad 3. *N. Conf.* nam Matrimonium est simul contractus, & hinc imitatur naturam aliorum contractuum, qui valide per procuratores celebrantur: hinc quia valet in ratione contractus, valet quoque in ratione Sacramenti ac absenti conferri potest: nullum verò aliud Sacramentum validè confertur absenti; quia nullum involvit rationem contractus. Ad Confirmationem, Illa verba *accipio te in meam*, non sunt forma determinate, sed etiam alia signa, non demonstrativa, consensum mutuum exprimere possunt, sicut fit in aliis contractibus, cujusmodi contractus non est baptismus, vel alia Sacramenta quæ habent verba formalia determinata: & personam suscipientem demonstrantia. In Matrimonio per dicta verba denotantur præsentia, si illi, qui suo nomine contrahunt, sint præsentia, secus, si absentes sint. Verba procuratoris contrahentis possent esse hæc, vel similia: *Titium per me accepit te in uxorem*, vel: *ego nomine Titii contraho tecum Matrimonium*. Altera verò pars posset sic respondere: *per te accipio Titium in maritum*, vel: *ego quæcumque tecum, tanquam procuratore Titii, contraham Matrimonium*. Ad 4. *N. Min.* saltem de dormiente & ebrio (de amente, quamvis eodem modo discurrant communius, tamen cum Lugone & aliis P. Kugler de Mar. p. 1. q. 10. negat, Matrimonium validè contrahi per procuratorem, si principalis interea incidit in amentiam etiam temporalem tantum) in dormiente enim & ebrio persistit adhuc intentio virtualis, existens in mandato prius dato: sufficit autem etiam in aliorum Sacramentorum Ministris intentio virtualis: atque sic principalis per procuratorem contrahendo confert gratiam: recipere autem potest.

potest, si per peccatum mortale non ponat obicem, non minus, ac qui baptizatur dormiens, qui prius petiit baptismum.

86 Dico 5. Consensus Matrimonialis debet esse verus, non fictus, voluntarius, mutuus, verbis vel aliis signis Sponsalia de presenti significantibus expressus &c. ut patet ex dictis de consensu Sponsalicio, item liber ab errore substantiali, & metu gravi injuste incusso, ut patet ex §. 3. seq. item publicus, non clandestinus, de quo infra tit. 3. ac absolutus, de quo ad tit. 5.

87 Dico 6. Debet quoque esse simultaneus, saltem moraliter, h. e. utriusque consensus non necessariò coëxistit, & simul ponitur physicè, sed sufficit, si, postquam unus consentit, alter ex intervallo consentiat, non obstante, quod unum vel plura negotia aliena intercesserint, modò consensus prior non sit revocatus interea, sed tacite adhuc duret, Suar. 10. 3. de virt. & stat. Relig. l. 7. c. 1. n. 19. qui hanc sententiam dicit esse moraliter satis certam. Prob. à paritate cum aliis contractibus, in quibus, cum sint aliquid morale, sufficit moralis coëxistentia consensus, & intervallum medium non vitiat obligationem, l. 1. §. qui praesens, ff. de V. O. l. 1. §. 2. ff. de contr. empt. Nulla autem Lex vel Canon exigit in Matrimonio coëxistentiam physicam aut successione immediatam. Confirm. ex eo, quia Matrimonium potest contrahi per procuratorem: quo casu non nisi moraliter concurrat utriusque consensus. Oppones 1. In l. 137. pr. ff. de V. O. expressè deciditur, ut contrahentes sibi continuo respondeant, antequam ad alia divertant. 2. In aliis Sacramentis requiritur positio materiae & formae simultanea physicè, vel saltem immediata successio: ergo & in Matrimonio. 3. In Ministro Sacramenti requiritur intentio actualis, vel virtualis, & non sufficit habitualis: sed consensus, qui est quasi intentio Ministri in Matrimonio, si tantum tacite & habitualiter perseverat, nec est actualis, nec virtualis. R. ad 1. Ibi est sermo de stipulatione strictè dicta, non de quocunque contractu generaliter. Ad 2. Imprimis etiam Absolutio, quae est forma Sacramenti Poenitentiae, potest differri. Dein alia Sacramenta non sunt contractus, sicut Matrimonium. Ad 3. N. Conf. & parit. cum enim Matrimonium habeat adhuc rationem contractus, sufficit, modò tunc intentio contrahendi fuerit actualis vel virtualis in Ministro, quando consensus posuit, & expressit, atque sic ex sua parte posuit materiam & formam, nec postea revocavit, usquedum & altera pars posuerit suum consensum. In aliis Sacramentis, cum non habeant rationem contractus, ac moralem interruptionem non patiantur inter positionem materiae & formae, quae determinari debent ad rationem Sacramenti per intentionem Ministri, utique non sufficit intentio praecise habitualiter perseverans, & merè non revocata.

88 Dico 7. Qui fictè contraxit Matrimonium, lib. IV. R. P. Vigi Pichler.

um, non solum peccavit graviter peccato duplici, nempe Sacrilegii contra reverentiam Sacramenti, & Injustitiae, propter gravem deceptionem alterius partis, sed etiam tenetur in foro externo (& ad id compellendus est) adherere uxori putativae, in quo foro fictionem asserenti non est credendum, licet juret, nisi evidenter probet fictionem. In foro autem interno regulariter tenetur adhuc ponere verum consensum, & sic Matrimonium redintegrare. Pars 1. De peccato Sacrilegii & Injustitiae claret per se. Pars 2. De obligatione & compulsionem ad cohabitandum uxori putativae pro foro externo constat inde, quia pro valore Matrimonii stat praesumptio violenta, & vehementissima, nec de internis judicare potest Ecclesia: interim tamen taliter compulsus nec petere nec reddere potest debitum, cum esset fornicatio, licet propterea excommunicationem (quae in foro interno ipsum non ligaret) sustinere deberet c. 44. de sent. Excom. Pars 3. Quod ipsi etiam juranti non sit credendum, procedit etiam casu, quo semiplenè probaret fictionem; quia in causis valde arduis, uti est etiam Matrimonialis, non habet locum Juramentum suppletorium, praesertim in favorem proprium, uti docuimus in lib. II. tit. 24. n. 25, quando enim agitur de Matrimonio dissolvendo, debent adesse probationes manifestae & luce meridiana clariores ac indubitatae. Faver c. 10. de probat. & c. 30. h. t. & DD. communiter: praesertim cum contractus coram Parocho & testibus initus fundet tantam praesumptionem, quae omnem probationem semiplenam & praesumptionem aliam elidit, nisi ergo evidenter probetur fictio, non creditur in foro externo. Nec obstat, quod Sponsalia fictè contrahens, si aliquo indicio probare possit fictionem, admittatur ad juramentum: nam Sponsalia non sunt indissolubilia, sicut Matrimonium, nec tanta emergunt pericula animarum ex illorum dissolutione: unde ordinariè sufficit semiplena probatio ad impediendum Matrimonium, & dissolvenda Sponsalia, si allegetur impedimentum. Pars 4. Quod teneatur adhuc ponere verum consensum, & quidem juxta nos determinatè, nec sufficiat alio modo resarcire damnum, constabit ex dictis n. 7. & 8, ad quod etiam compellendus est in foro externo, si sufficienter probavit fictionem. Addidi tamen, regulariter; nam verum consensum ponere & Matrimonium cum decepta inire non tenetur 1. si aliud interea Matrimonium contraxit: & hoc casu neque potest contrahere cum priore amplius. 2. Si decepta ex indiciis satis clavis potuit advertere fictionem. 3. Si & ipsa decepit, falsò se jactando Virginem &c. 4. Si aliam compensationem sponte recipiat. 5. Si gravia scandala, vel infelices exitus timerentur ex secuto Matrimonio vero.

Quares, an, qui fictè contraxit (idem est, si ex alio capite, v. g. propter metum defuit

consensus validus) & postmodum vult, uti ordinari debet, præsertim in foro interno, sufficienter restauret Matrimonium, si ipse solus ponat verum consensum, vel an necesse sit, ut & altera pars denuo consentiat? R. cum D. Thom. Navar. Sanch. Conink, Laym. Pirh. *b. 1. n. 83.* contra Felin. Scot. Pont. Palao, Krimer *l. 4. n. 530.* Sufficit, consensum instaurari ab eo, qui prius non consenserat verè & validè. Ratio, quia alterius partis consensus, aliquando absolute positus, adhuc perseverat virtualiter (quia vi illius compartem tractat ut conjugem) vel saltem habitualiter, quod in contractibus sufficit, & præsumitur durare, per *c. fin. de Procur. in 6.* ergo si accedat postmodum consensus alterius, qui prius non consenserat, etiam non monita altera parte, habetur consensus mutuus, adeoque sufficiens ad constituendum Matrimonium; cum necesse non sit, ut utriusque consensus ponatur simul eodem tempore, uti paulò ante ostendimus. Confirm. à pari: qui fictè, vel ex metu &c. professus est Religionem, postea verò solus, expressè vel tacitè, profitetur verè, & consensum verum ac validum ponit, licet non præmoneat Prælatus, vel Prælatus non acceptet Professionem de novo, validam facit Professionem, uti colligitur ex *c. 11. de Regular. c. 1. eod. in 6. Trid. l. 25. c. 19. de Regular.* ergo idem dicendum de Matrimonio. Utrum verò requiratur, ut ponens verum consensum, qui prius fictè &c. consensit, eum exprimat verbis, vel factis, v. g. copulà carnali, cohabitatione diuturna &c. vel an sufficiat consensus merè internus, disputant DD. Vid. P. Kugler *Matrim. à n. 590.* ubi asserit, communius doceri posterius.

90 Oppones 1. Consensus partis verè consentientis est conditionatus, si nempe pars altera etiam consentiat statim; si enim sciret, alteram partem non consentire statim verè, & vicissim sibi dare jus immediatè in suum corpus, nec ipsa consentiret, nec traderet jus: ergo neutra pars consensit, & utraque contraxit apparenter tantum: ergo utriusque consensus ex postfacto necessarius est. 2. Quando contractum est Matrimonium cum alio impedimento dirimente, v. g. consanguinitatis, publicæ honestatis, criminis &c. Matrimonium non convalescit, nisi utraque pars ponat novum consensum: ergo neque convalescit absque utriusque consensu, si fuit invalidè contractum ex defectu consensûs: cum nullum impedimentum ita dirimat Matrimonium, uti defectus consensus. R. ad 1. *N. Ant.* Sicut non conditionatè, sed absolute, censetur consentire, qui per errorem putat, illam, quam ducit, esse virginem, nobilem &c. quamvis fortè non consensisset, si scivisset, hanc qualitatem non inesse, vel licet suum consensum fortè alligasset dictæ qualitati, si de ea suspicionem habuisset: ita etiam non conditionatè, sed absolute, censetur consentire, & vicissim immediatè dare jus in corpus, licet non con-

sensisset, si fictionem scivisset, vel licet consensum suum alligasset verò illius consensui immediato, si de fictione suspicionem habuisset. Ad 2. *trans. Ant.* de quo infra ad *tit. XVI. §. 4. N. Conf. & parit.* quia impedimenta alia faciunt, ut utrinque desit legitimus consensus propter defectum objecti, vel incapacitatem subjectorum contrahentium: at defectus consensus ex parte unius tantum, pariter ex parte unius tantum ponit obicem, facile & ab una quoque auteribilem.

§. II.

De Impedimentis Matrimonii in genere.

Sciendum 1. Omnes quidem personas se habiles esse ad contrahendum Matrimonium, plurimas tamen prohiberi impedimentò, seu obstaculò, per quod Matrimonium vel redditur ipsis illicitum, vel omnino invalidum. Nam impedimenta Matrimonii sunt duplicis generis, impedientia tantum, & dirimentia: præ *Impedientia* citur, quo stante Matrimonium quidem contrahitur validè, non tamen licite seu non sine peccato. *Dirimens* verò, quo stante ne validè contrahitur, nec, si illius habeatur notitia, licitè: quo stante, inquam, contrahitur, si mirum jam actu detur, quando contrahitur, dirimit Matrimonium contrahendum, scilicet, ut nulliter contrahatur: si verò superveniat, non dirimit, vel irritum reddit Matrimonium jam contractum; eò quod Matrimonium, semel validè contractum, sit indissolubile.

Sc. 2. Impedimenta impedientia de Jure Antiquo fuisse 12. sequentibus versiculis comprehensa:

*Ecclesia vetitum, nec non tempus Feriatum,
Atque Catechismus, Sponsalia, iungito Virum,
Incessus, Rapus Sponsata, Mors Mulieris,
Suscep us propria sobolis, Mors Presbyterialis
Vel si peniteat solenniter, aut Monialem
Accipiat: prohibent hac conjugium sociandum.*

Per Ecclesiæ vetitum intelligitur specialis prohibitio & interdictum, ne ad certum tempus, v. g. usque dum conflet abesse impedimentum, quod metuitur, contrahatur Matrimonium. De hoc agemus *in. XVI.* uti & de tempore Feriato, quod est tempus Adventus & Quadragesimæ. Per Catechismum venit quædam cognatio spiritalis imperfecta, orta ex instructione baptismi antecedente in fide Catholica, & fieri solet ante fores Ecclesiæ, ante collationem baptismi per interrogationes, & responsiones baptizandi: hodie respondent patrini, qui simul suscipiunt seu levant baptizandum, & propterea contrahunt impedimentum dirimens cum baptizando. Sponsalia, nempe de futuro, quomodo sint impedimentum dirimens, dicetur ad *tit. IV. de Sponsa duorum.* Et quomodo *venum.* ad *tit. VI. Qui Clerici vel voverunt.* Atque hæc *impe-*

impedimenta impediencia oriuntur absque delicto: sequentia 7. verò ex crimine, scilicet ex *Incestu*, si nimirum maritus copulam exerceat cum consanguinea uxoris, vel Sponsus cum consanguinea Sponsæ in primo gradu, ac vicissim: uterque autem complex nullum amplius Matrimonium licite poterat olim inire. Ex *Raptu sponsæ*, seu violenta abductione alienæ sponsæ: si Sponsa consensit in raptum, etiam ipsa contrahebat hoc impedimentum. Ex *Morte Mulieris*, si nempe maritus uxorem, vel vicissim hæc illum occiderit ex odio vel ira. Ex *Susceptu propria sobolis*, si quis nempe sine necessitate maliciosè & animò alteram partem privandi debito conjugali propriam prolem suscipiebat, vel levabat ex baptismo. Et *Morte Presbyteralis*, seu occisione Sacerdotis, de qua quis convictus fuit in Judicio. Ex *Poenitentia solenni* seu publica, propter præcedens delictum inflicta, quamdiu durabat hæc poenitentia. Ex *Matrimonio cum Moniali* attentato: & talis vir cum nulla alia poterat amplius celebrare Matrimonium. Porro quia ultima 7. impedimenta per unicum vocem *crimen* efferi solent, & *Catechismus* ad Interdictum referri posset, omnia impedimenta impediencia hoc versu unico licebit complecti:

Votum, Interdictum, Fœdus, Sponsalia, Crimen.

At quia cum Navarro, Sanch, Henric. Gomink notat Layman in fine suæ Theologiæ Moralis, Pontius, Less, Illung, & alii DD. passim, omnia impedimenta impediencia criminis, seu ex delicto orta, per universalem consuetudinem sublata esse, impedimentum verò *Catechismi* à Trident. s. 24. c. 2. de Ref. Matrim. abrogatum esse docet Sanch. l. 7. d. 10. n. 12. Bosco, König &c. remanent hodie solum 4. impedimenta impediencia, hoc versiculo comprehensa:

Sacratum tempus, Vetitum, Sponsalia, Votum.

De quibus suo loco, quem jam indicavi: nullis reliquis hodie jam abrogatis.

Sc. 3. Impedimenta Dirimentia de Jure Antiquo pariter fuisse 12. à Tridentino autem superaddita fuisse duo alia, nempe *Clandestinitas* & *Raptus*, adeoque hodie esse 14. imò 15. si pro speciali impedimento velis ponere *etatem*, scilicet impuberem, quam tamen plerique ad Impotentiam referunt; quin, si triplicem *Cognitionem*, Carnalem, Spiritualem, & Legalem distinguas, numerabis 17. impedimenta dirimentia: quæ omnia à plurimis comprehenduntur his versibus:

*Error, Condicio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis affinis, si forte Coire nequibis,
Si Parochi & duplicis desit presentia Testis,
Si mulier sit Raptæ, loco nec reddita tuto,
Hæc facienda verant connubia facta retractant.*

Ab aliis compinguntur in sequentes versiculos:

*Error, Religio, triplex Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Raptus, Clandestina fides, Impos coeundi,
Etas, Affines, solvunt connubia cuncta.*

Per *Votum & Religionem*, intelligitur idem, nempe Professio Religiosa, de quo impedimento agemus ad tit. VI. *Qui Clerici vel vovent*, uti & de Impedimento Ordinis. De *Conditione* autem, intellige servili, ad tit. IX. de de *Conjug. Servor.* De Impedimentis triplicis *Cognitionis & Affinitatis* ad tit. XI. XII. XIII. & XIV. De *Crimine* ad tit. VII. de eo, qui duxit, quam polluit. De *Ligamine* ad tit. IV. de *Sponsa duorum.* De *Impotentia* ad tit. XV. de *Erigid. & Males.* De *Etate* ad tit. II. de *Despons. Impub.* De *Clandestinitate* ad tit. III. de *Clandest. Despons.* De reliquis autem, nimirum de impedimento *Erroris, Vis*, seu *Melus, Raptus, Disparis Cultus, & publice Honestatis*, cum proprium Titulum non habeant, sufficientem declarationem dabit §. sequens.

Sc. 4. Ex dictis impedimentis aliqua esse Juris Naturalis, scilicet Errorem, Etatem 94 infantilem, Impotentiam, Ligamen (dum nempe quis jam est ligatus Matrimonio) & Consanguinitatem in primo gradu linea rectæ, uti dicemus in suo loco: reliqua autem sunt Juris tantum Ecclesiastici, atque ideo inter Christianos tantum Matrimonia dirimunt contrahenda. Superest decidendum 1. à quo statui ac introduci possint impedimenta Matrimonii. 2. à quo & quomodo tolli. 3. An Hæretici ligentur impedimentis Jure Ecclesiastico tantum statutis. 4. An liceat Matrimonium contrahere, illudque valeat, si probabile tantum sit, abesse impedimentum.

Dico 1. Ab Ecclesia, adeoque à Summo 95 Pontifice introduci possunt impedimenta Matrimonii tam dirimentia quam impediencia. 2. Non tamen ab Episcopis. 3. Vel à Principe Sæculari pro Fidelibus. 4. Bene tamen per consuetudinem. Pars 1. est de fide ex Trid. s. 24. de *Sacram. Matrim. can. 3. & 4.* Ratio, quia Matrimonium consistit in contractu legitimo & valido: in potestate autem Legislativa Ecclesiæ est contractum Matrimoniale non minus, quam alios contractus, regulare, hoc vel illo modo initum approbare aut irritare, prohibere, permittere, personas ad contrahendum habiles, vel inhabiles reddere, prout commune & spirituale animarum exigit bonum: ad id enim à Christo potestatem accepit, *Mat. 16.* Pars 2. defenditur communiter, & colligitur ex Trid. lo. cit. item ex c. 1. & 2. de *translat. Episc.* vi quorum majores causæ, quales utique sunt etiam Matrimoniales, quando agitur de valore, & ea, quæ ad Sacramenta spectant, Summo Pontifici reservata manent. Hoc tamen intellige de impedimentis dirimentibus; non verò de impediencia; cum utique Episcopi ex justa causa possint quibus-

dam ad tempus prohibere Matrimonium. Pars 3. fundatur in eo, quod Matrimonialis contractus apud Christianos sit Sacramentum, adeoque contractus Sacer, qui sicut cognitioni, ita dispositioni ac legibus secularis Principis subiectus non est. Trid. *s. cit. can. 12. & c. 3. de Ord. cognit. c. 10. de Constit.* Si tamen Ecclesia non reservasset sibi causas Matrimoniales, non improbabiliiter docent plurimi cum Bellarm. Dicast. Pirh. *b. n. 150.* contra Pontium, etiam Sæcularibus Principibus competiturum jus & potestatem statuendi impedimenta Matrimonii; quamvis enim istud sit Sacramentum, tamen permansit verè adhuc contractus civilis in naturæ officium, & propagationem communitalis institutus, atque hac ratione potestati politice subiectus. Addidi in Assertionem, *pro Fidelibus*; quippe non modò Princeps infidelis pro suis subditis infidelibus seu non baptizatis, sed etiam Princeps fidelis, si habeat subditos infideles, pro iis impedimenta Matrimonii dirimentia statuere potest; cum apud hos Matrimonium non sit Sacramentum, sed merè civilis contractus, quem regulare per suas leges ad Principes Sæculares spectat, & territoriales. Imò probabile est Sanchezio & Coninck, quod etiam pro Christianis sibi subiectis Princeps infidelis statuere dicta impedimenta valeat, modò Divinis legibus non repugnent, aut in contemptum veræ fidei cedant, ac iusta non desit causa, ad omnem legem requisita; eò quod Ecclesia reservando sibi dispositionem circa Matrimonii contractum non possit præiudicare Principibus infidelibus sibi non subiectis. Pars 4. quem cum Suar. *l. 7. de Leg. c. 16. n. 4. 5.* tuetur Sanch. & melior DD. pars contra Pont. & Fagn. satis clarè habetur *c. 1. & 3. de cognat. spirit. item c. fin. de consuet.* ubi approbatur omnis consuetudo in vim legis, si sit rationabilis & legitime præscripta: atque consuetudinem, vi cuius introducitur impedimentum Matrimonii, rationabilem reddere possunt omnia, quæ legem vel statutum huiusmodi reddunt rationabile.

96 Oppones 1. Ecclesia nihil potest immutare circa materiam Sacramentorum: sed contractus, & mutus consensus maris & fœminæ sibi mutuo tradentium jus in corpora est à Christo determinatus pro materia Sacramenti Matrimonii: ergo circa hunc contractum nihil potest immutare Ecclesia, reddendo invalidum, qui ex se & spectato Jure Naturali ac Divino est validus. 2. Quod potest Papa per universam Ecclesiam, potest Episcopus per suam diocesim; ergo etiam erit in potestate Episcoporum. 3. Præfecti militum vetant (& teste Gobat non illicitè, si habeant iustam causam) ne sine suo consensu ducat aliquis uxorem: ergo etiam Principes Sæculares possunt per legem universalem certis personis Matrimonium prohibere, sicut etiam prohibent licitè, ne quis v. g. ducat aliquam ex aliena regione. 4. Consuetudo impedimenti inductiva repro-

batur in *c. 1. de Sponsal.* ergo nequit esse rationabilis. & ad 1. Imprimis contractus non est materia & forma, sed ipsum Matrimonium. Sed hoc omisso *dist. min.* contractus etiam secundum leges humanas valide initus, & legitimus, est à Christo elevatus ad rationem Sacramenti, & mutus consensus pro materia illius determinatus, *c. Min. Contractus*, à legibus humanis independens, *N. Mi.* reliquit igitur Christus determinationi Ecclesiæ, quem contractum, quo modo, & à quibus personis celebratum, velit habere pro valido & legitimo: atque sic nihil immutat Ecclesia à Christo præscriptum & determinatum: sicut ille nihil immutat (nisi remotè, ac improprie) qui vino, quod à Christo determinatum est pro valida materia Consecrationis in Eucharistia, tantum affunderet aquæ, ut amitteret prædicatum vini usualis. Ad 2. Illud axioma sapientissime fallit, imò, cum Episcopi sint vocati *plenitudinem potestatis, sed in partem sollicitudinis, can. 12. caus. 2. q. 6.* contraria potius regula videtur statuenda, scilicet eos quoad actum jurisdictionis in suis diocælibus nihil potius quam quod ipsis vel à Jure, vel à consuetudine, vel indulgentia Pontificis noscitur esse concessum. Ad 3. Licet fortè certis personis ob bonum publicum posset Princeps Sæcularis prohibere Matrimonium, quatenus id v. g. bono publico est nocivum, per hoc tamen Matrimonium non posset reddere invalidum, si nihilominus contraheretur: imò tali casu potius urgeret Princeps Sæcularis observantiam Legis Naturalis, quæ prohibet Matrimonia privatis cum præiudicio boni publici, quam novam legem concederet. Ad 4. Illud *cap.* vult tantum, dissolvi non posse Matrimonium cuiusdam Gallicæ contractum contra leges aut consuetudinem Franciæ, sed extra Franciam & in Saxonia, ubi utique consuetudo Franciæ non stragebat, utpote particularis. Imò ibi non tam reprobatum consuetudo, quam lex Civilis Franciæ, Matrimonium irritans.

Dico 2. Impedimenta Matrimonii tolluntur 1. per abrogationem ab eo solo, qui illa statuit. 2. Per dispensationem ejusdem pro casu particulari. Sed de Dispensatione super impedimentis, à quo & quomodo dari possit, infra fusiùs tractandum. 3. Consuetudine contraria, ut habet hodie communis cum Sanch. *l. 7. d. 4. n. 13. 14.* contra Fagn. & communem Antiquorum. Ratio sumitur ex dictis; quia Consuetudo potest inducere impedimenta non minus ac Lex Ecclesiastica: ergo etiam habet vim abrogandi impedimenta, vel per legem vel per consuetudinem aliquando introducta, per *c. fin. cit.* Oppones. In *c. 5. de consang. dam.* naturæ consuetudo, qua abrogatur Lex Ecclesiastica statuens impedimentum dirimens inter consanguineos: ergo. & cum Coninck & P. Kugler *p. 2. q. 2. n. 1511.* ibi non publicam consuetudinem, sed aliquorum abusum fuisse damnatum; cum credibile non

non sit, publicè & generatim ibi fuisse permissum, in tertio gradu consanguinitatis contrahere, quia tunc etiam septimus gradus adhuc fuit sub prohibitione.

Dico 3. Probabilius defacto non ligantur hæretici in nostra Germania impedimentis Matrimonii, Jure tantum Ecclesiastico statutis. Ita Petrus March, Bonagraria, alii apud P. Wiestner *ad h. t. n. 192*, qui *n. 200*, hanc opinionem spectata ratione & generalibus Juris principiis potiorē judicat oppositā. Favent Tannerus *10, 4. d. 8, q. 3. n. 112*. Laym. Dicastillo &c. Contrariam acriter quidem propugnat P. Gobat in *Theol. Exper. n. 9, à n. 49. & Append. 15, à n. 88*. (licet nostram in praxi tutam asserat,) citans Lessium, Bubenbaum &c. Plures adhuc cum allegatis Laym. Tannero & Dicast, pro nostra sententia stant in casu impedimenti clandestinitatis, uti dicemus *ad tit. III*, uti König, Karchne, Stalenus Presbyter Congreg. Oratorii in *sua Dissert. Theologo-Politica part. prior, q. 4. & p. poster. c. 4. segg.* citans etiam Dianam, Stephanum Banni Gallum, D. Moquetium. Dixi, defacto; scio enim, Hæreticos sicut aliis Legibus Ecclesiasticis, ita & Connubialibus obligari per se, & antecederet vel ad prescriptionem & consuetudinem illis contrariam, vel ad conniventiam Ecclesiæ; quia hæretici omnino subsunt jurisdictioni Ecclesiæ, quam sunt ingressi per baptismum. *can. 5. d. 45.* & hanc potestatem Ecclesia semper exercuit, præcipiendo hæreticis, eos excommunicando, puniendo aliis poenis &c. ut patet ex *1. Tim. 1, v. 19, 20. ex can. 38. 40. 43. 48. caus. 23, q. 4. & 1. 2. de Hæreticis*. Neque rebelles isti subditi per suam contumaciam se eximere, aut contra obedientiam omnem Ecclesiæ debitam præscribere unquam possunt, ut absolute non amplius ei sint subiecti. *c. 12. & 16. de Prescr. præsertim cum Ecclesia ab ipso Christo hanc potestatem in eos acceperit. Matt. 16. & 18.* adeoque inabdicabilem ab ipsa etiam Ecclesia.

Prob. 1. Ecclesia non videtur urgere suas leges circa impedimenta Matrimonii adversus hæreticos, sed connivere, permittendo Matrimonia cum illis impedimentis contracta, & non irritando: ergo defacto non ligantur hæretici impedimentis à Jure Ecclesiastico latis. *Ant. prob.* Non est credibile, quod Ecclesia urgere velit leges, ex quibus plus damni quam utilitatis consequitur (cum lex debeat esse utilis communitati) & quarum observantiam sperare moraliter non potest: sed ex legibus connubialibus, si eas apud hæreticos observari vellet Ecclesia, plus damni oriretur quam utilitatis; quia Matrimonia eorum, cum impedimento Juris Ecclesiastici contracta, essent meri concubitus & fornicationes, proles illegitimæ, animi hæreticorum, si viderent suas proles à nobis haberi pro illegitimis, magis alienarentur à Catholicis, & sic à conversione magis absterrentur, luxuriosis daretur occasio

deferendi Matrimonia, & contrahendi alia ritu Catholico &c. & hæc sine ullo fructu. Accedit, quod non sit speranda observatio legum Ecclesiasticarum in hoc puncto apud hæreticos. 2. Per multos jam annos, utique sufficientes ad introducendam consuetudinem & prescriptionem contra Ecclesiæ leges connubiales, contraxerunt hæretici Matrimonia: ergo illis præscripserunt, & per consuetudinem contrariam derogarunt, vel abrogarunt. Idque fecerunt non ignorante Pontifice, adeoque per dissimulationem tacite consentiente. 3. Non videtur obligare lex, cujus ignorantia est communis & ferè omnium: atqui hæretici (exceptis fortè doctioribus) ignorant communiter leges connubiales Ecclesiæ, aut saltem se ad illas non adstringi autumant. 4. Ad hominem, quia aliqui ex Adversariis admittunt, Matrimonia hæreticorum clandestina valere propter allatas ferè rationes, nempe propter consuetudinem oppositam, conniventiam Ecclesiæ, ignorantiam communem hujus legis verè obligantis &c. ergo rectè dicuntur etiam valere contracta cum aliis impedimentis Jure Ecclesiastico introductis, v. g. consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, raptus.

Oppones 1. Hæretici generatim obligantur legibus Ecclesiæ, v. g. ad abstinendum à carnibus die Veneris &c. ergo etiam legibus impedimenta Matrimonii statuentibus. 2. Poenā potius, quam favorem & exemptionem à legibus Ecclesiæ, digni sunt propter insignem perversitatem, qua leges Ecclesiæ, earumque conditorem Pontificem spernunt, exhibent, conculcant per summum nefas. Et quis Princeps sæcularis eximit à legibus suis rebelles subditos ratione suæ pervicaciæ? ergo nec Ecclesia pertinaces hæreticos. 3. Hæretici, si non ligentur impedimentis Ecclesiastici Juris, sunt melioris conditionis, quam Catholici, & sic ex delicto suo reportant commodum, quod prudenter velle nequit Ecclesia. 4. Neque consuetudo eximit Hæreticos à necessitate observandi leges connubiales, neque conniventia aut tacita dispensatio Papæ: ergo. Non consuetudo, partim quia irrationabilis est, utpote introducta impiè, malitiosè, & in contemptum Ecclesiæ ac Pontificiæ potestatis, adeoque est contraria Juri Divino & Naturali, quo jubemur legitimæ auctoritati parere, & non impudenter obsequere: partim quia destituta est consensu Legislatoris seu Papæ, de quo prudenter præsumi nequit, quod velit quasi in præmium rebellionis & pertinaciæ hæreticis indulgere exemptionem à suis legibus. Non conniventia aut tacitus consensus Pontificis, quia est mera tolerantia, & dissimulatio, non verò approbatio aut tacita dispensatio. 5. Sic poterunt Religiosi & Sacerdotes nostri, si deficiant ad hæreticos, valida inire Matrimonia; quia votum castitatis solenne tantum Jure Ecclesiastico est pro impedimento dirimente statutum: sed consequens horrent

horrent omnes Catholici, & est contra praxim; quia reversi ad fidem semper separantur à suis appendicibus sacrilegè associatis.

¶ *Ad 1.* Quamvis obligentur legibus Ecclesiæ, quibus per contrariam consuetudinem non præscripserunt, vel quibus Ecclesia eos ligare intendit, non tamen ligantur iis, quas per consuetudinem abrogarunt, vel Ecclesia non urget. Adeoque obligantur quidem legibus Ecclesiæ per se, per accidens tamen & defecto non omnibus. Connubiales propter nostras rationes non ligant hæreticos, saltem quatenus sunt irritantes Matrimonium; quidquid sit, an ligent, quatenus præceptiva vel prohibitiva sunt. *Ad 2.* Quamvis hæretici formales potius poenā sint digni quam favore, materiales tamen, quorum potior est pars, merentur, vel saltem non indigni sunt commiseratione, propter quos toti communitati indiscriminatim aliquid prudenter indulgeri potest. Dein licet formales hæretici non mereantur exemptionem, eam tamen meretur tranquillitas publica, spes promptioris conversionis &c. Et materna Ecclesiæ viscera etiam ad contumaces filios se extendunt, quorum salutem indefessā operā & omni possibili modo procurare laborat, non absterita injuriis, calumniis &c. adeoque prudenter creditur dispensare, vel non urgere leges suas, quæ præcisè tendent in damnum hæreticorum sine omni sperato fructu. Et hinc paritas cum Principe sæculari non est, qui potius vindicare injurias, quam prodesse rebellibus intendit. *Ad 3.* sæpius contingit, ut per accidens reportetur ex malitia commodum, uti etiam fit in Catholicis, qui per malitiam non recipiunt legem aliquam, vel per consuetudinem contrariam, etiam in actibus peccaminosis, dum est in fieri, consistentem abrogant. Quamquam absolute melioris conditionis esse haud videantur, qui honestis & utilibus se legibus privant. Cur Ecclesia id prudenter permittat, patet ex nostris fundamentis. *Ad 4. N. Ant.* quoad utrumque membrum. Consuetudinem reddit rationabilem evitatio fornicationum & concubinatuum, prolium legitimitas, communis hæreticorum ignorantia, quod his legibus obligentur, desperatio observantiæ obtinendæ, spes publicæ tranquillitatis, & facilioris conversionis hæreticorum &c. quorum, licet formales sint, pervicacia & contemptus legum Ecclesiasticarum non immediate repugnat Juri Divino aut Naturali, sed tantum mediātē, sicut omnis violatio legum humanarum, per quam læditur semper obedientia Superioribus debita, & Jure tum Naturali tum Divino præcepta; quæ mediata violatio Juris Naturalis & Divini non impedit consuetudinem legi humanæ immediate contrariam; alias nulla lex humana per consuetudinem abrogari posset. Consensus Legislatoris etiam non deficit, quia ad minimum adest consensus Legalis Summi Pontificis, generaliter omnem consuetudinem approbantis, quæ rationabi-

lis est & legitimè præscripta. *c. fin. de consensu.* Imò adesse non male censetur consensus Personalis quoque tacitus, dum Pontifex sine frequentem transgressionem, & ex iusta causis dissimulat, nec novis constitutionibus observantiam urget, nec contradicit. Falsum quoque est, quod Conviventia Pontificis sit mera tolerantia, & non consensus vel dispensatio tacita. Quando ex una parte nihil fit contra Jus naturale aut divinum, ex altera verò res concernit integra regna & communitates amplas, ac ex negato tacito consensu sequerentur plurima mala sine omni ferè spe alicujus boni, uti hic. *Ad 1. N. sequelam;* partim quia non est consuetudo integræ communitatis cum voto solenni contrahere Matrimonia, partim quia Ecclesia non potest præsumi consentire tantē in Matrimonium sacrilegè contrahendum cum voto etiam Jure Naturali ac Divino, præcisa lege Ecclesiastica, saltem illicitum est inire Matrimonium; imò his Matrimoniis semper positivè & explicitè se opposuit Ecclesia. Sed traditam huc usque doctrinam, utriusque omnem, obsequentiissimo animo declarationi ac iudicio Ecclesiæ humillimè subijcitur.

Dico 4. Non modo validum, sed etiam licitum est contrahere Matrimonium cum dubio juris positivo, seu cum opinione juris verè probabili de non existentia impedimenti dirimentis. Hanc controveriam summi momenti in nullis ex impressis Auctoribus explicitè motam & decissam invenimus, nisi apud Cardenas in *Crisi Theol. Dissert. 2. proposit. 1. c. 8. à 3. & 4.* atque apud P. Kugler de Matr. p. 2. q. 4. à n. 1533. Sed ex postfatio incidit in P. Viva Tract. in Proposition. damn. proposit. 11. n. 29. & la Croix p. 3. lib. 6. n. 407. & 527. seqq. & n. 538. qui idem docent cum aliis à se citatis. Dixi 1. non modo validum, sed etiam licitum. Validum erit, si dubium vel probabilitas versetur circa impedimentum à Jure Ecclesiastico dependens: si verò sit dependens à Jure Naturali, & revera subsit, Matrimonium fortè est invalidum. Sed de hoc vide n. seq. Dixi 2. Cum dubio seu opinione probabili juris, si nempe consideratis omnibus dubium maneat de lege, Jure, obligatione, & solum probabile sit, pro hoc casu impedimentum Matrimonii à Jure non esse statutum (licet oppositum quoque probabile sit) v. g. valere Matrimonium sub conditione, vel modo, servandi perpetuam castitatem: initum sub conditione de futuro: initum ab hæreticis clandestinè, vel cum alio impedimento Juris Ecclesiastici: initum coram Parocho extra propriam parochiam existente: initum ab eo, qui crimen commisit, cui nesciebat annexum esse impedimentum dirimens: initum cum partrino in baptismo necessitatis baptizatum levante: revalidatum sine Parocho & testibus: revalidatum altero ignaro nullitatis &c. Si verò est dubium seu probabilitas tantum, de quo haberi per se potest certitudo, v. g. si dubites, & tibi tantum probabile

babile fit, te cum Bertha esse in quarto consanguinitatis gradu conjunctum, licet cum illa non contrahis, imò, si revera subsit dicta consanguinitas, nec valide.

Probatur Assertio 1. Consuetudo Ecclesiae habet, ut celebrentur Matrimonia sub opinione Juris verè probabili de carentia & negatione impedimenti; videmus enim passim oriri lites de valore Matrimonii & existentia impedimenti tum in exemplis adductis, tum in aliis, atque ad eas decidendas adiri Judices Ecclesiasticos, qui sapientissime decernunt pro valore Matrimonii, utpote valde favorabilis in Jure, non obstante, quòd altera opinio, asserens adesse impedimentum secundum se esset tutior: sed consuetudo Ecclesiae, accedens alicui opinioni verè probabili, eam reddit certam & tutam, non aliter, ac si lex Ecclesiae accederet, præcipiens, vel saltem declarans, talem opinionem tutò observari posse; nam consuetudo est lex non scripta, legum optima interpret, & vim habens abrogandi leges humanas, non modò certas, c. 8. de consuet. sed etiam dubias aut probabiles de impedimentis Matrimonii dirimentibus. Confirmatur: ipsi Pontifices, qui dispensant in Matrimonio Rato, sequuntur sententiam probabilem relicta tutiore, quæ docet, Pontificem in eodem dispensare non posse. 2. Urbanus VIII. à P. Joan. de Lugo, postea Cardinale, interrogatus circa Matrimonia Indorum Neophytorum, an polygamiae assueti possent post suam conversionem contrahere cum quacunque baptizata prius sibi juncta, vel utrum adstringerentur ad eam, quam primò in uxorem duxerant (dubium enim erat inter DD. an eorum Matrimonium, quod inierant cum prima, fuisset verum & validum ratione veri consensus) respondit, ut, ubi Doctorum sententia utrinque probabiles intercederent, sequerentur opiniones pro conditione locorum ac hominum barbaris favorabiles, & sinnerent doctis hominibus sentiendi libertatem. Sic enim refert P. Nicol. del Techo in Historia Paraquariæ l. 10. c. 15. atqui opiniones probabiles, barbaris favorabiles, secundum se sunt minus tutæ: ergo Pontifex declaravit, licere cum opinione Juris verè probabili, licet secundum se minus tuta, Matrimonium contrahere, Consequenter ex principiis indirectis, nimirum consuetudine, & approbatione Ecclesiae, tutum omnino est & licitum sequi opiniones verè probabiles de valore Matrimonii & carentia impedimenti, eò quòd ex principiis directis in dubio Juris, ubi DD. inter se discrepant, & clarum Jus non exstat, certitudo haberi nequeat.

101. Oppones 1. & principaliter. Innocentius XI. damnavit hanc propositionem ordine primam: non est illicitum in Sacramento conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi: sed Matrimonium est Sacramentum. & quando agitur de impedimento dirimente illius,

Lib. IV. R. P. N. Pichler.

agitur de valore: ergo non est licitum tali casu sequi opinionem probabilem relicta tutiore. Confirmatur: juxta communem sententiam non est licitum sequi sententiam illorum, qui probabile esse censent, sufficere attactum moralem, & non requiri attactum physicum materiae, scilicet patenæ & calicis, in ordinatione Sacerdotis (quamvis id verè sit probabile) quia agitur de valore Sacramenti Ordinis: ergo à pari. 2. Datur quandoque vera probabilitas Juris, quòd aliquid Jure Naturali & Divino non sit impedimentum, v. g. pactum de servanda perpetua castitate, contractus Matrimonialis cum prima uxore inter gentiles, qui plures ducunt uxores &c. sed talia Matrimonia, quamvis licet ineanant secundum dicta, tamen non valent, supposito, quòd re ipsa sint impedimenta Juris Naturalis aut Divini: ergo non semper valida sunt Matrimonia cum dubio aut vera probabilitate Juris de carentia impedimenti inita. 3. ad 1. Imprimis propositio damnata est intelligenda de sequente opinionem probabilem extracatum gravis necessitatis, item quando est periculum frustrationis Sacramenti: sed si est dubium Juris, est aliqua necessitas sequendi probabilia, cum certitudo haberi ordinariè non possit, ubi Auctores discrepant, & ab Ecclesia nihil decusum; sæpe tamen Matrimonium contrahi necessarium vel valde utile sit. Propter hanc causam vel similem, quia nimis difficilis foret administratio Sacramenti Pœnitentiæ, etiam in hoc licitum est sequi opinionem probabilem, v. g. absolvere eum, qui dicit se dolere de peccatis, licet Confessario probabile tantum sit eum dolere, ut docent Illung & la Croix. Item non est periculum frustrationis Sacramenti Matrimonii, saltem si dubitetur de impedimento Juris Ecclesiastici; quia Ecclesia Matrimonia sic contracta approbat, & impedimentum pro tali casu non statuit, vel aufert. Dein fortè melius responderetur negando suppositum, quòd ille, qui cum dubio vel vera probabilitate Juris de carentia impedimenti contrahit Matrimonium, sequatur opinionem merè probabilem; nam omnino & satis certum est, tale Matrimonium valere, cum Ecclesia illud cerò approbet tum per consuetudinem & praxim Judicum, pro valore sæpe decidentium, tum per aliam responsionem Urbani VIII. Ad Conf. firm. omisso antec. N. Conf. & parit. tum quia praxis Ecclesiae stat pro valore Matrimonii, non verò Ordinis in dicto casu: tum quia in Sacramento Ordinis & aliis Sacramentis Christus determinavit materiam in specie atoma, in qua Ecclesia nihil mutare potest; in Matrimonio verò pro materia determinavit contractum in genere, non in specie atoma, & reliquit Ecclesiae, quem contractum ipsa habere velit validum pro Matrimonio, vel quæ impedimenta illius statuere. Ad 2. Cardenas quidem, & fortè non malè existimat, etiam in his casibus valorem esse

F

certum,

certum, quia id videtur colligi ex responso citato Urbani VIII. partim quia Ecclesia etiam approbare solet talia Matrimonia, ubi est dubium speculativum & positivum ac vera probabilitas circa impedimentum Juris Divini ac Naturalis, & conjuges, quando supervenit dubium de impedimento Juris Naturalis post contractum jam Matrimonium, jubet perseverare in conjugio, atque sic (ut ego quidem putō) tacite declarat, illa impedimenta non esse absolute Juris Naturalis, sed solum conditionate, nisi nimirum Ecclesia ex iustis causis approbet Matrimonia taliter contracta. Si tamen hæc responsio non satisfacit, dic, Matrimonia quidem talia, si revera sublit impedimentum Juris Naturalis, non valere, licita tamen esse: nec obstat, quod sic Matrimonii Sacramentum exponatur periculo frustrationis; quia hæc tantum est materialis, quæ propter iustam causam non est vitanda: sic juxta omnes licet in baptismo adhibere materiam dubiam, ubi certa haberi nequit, non obstante periculo frustrationis & invaliditatis baptismi.

§. III.

De quibusdam impedimentis Dirimentibus in specie.

Ab impedimentis in genere explicanda deinceps veniunt omnia in specie: quoniam verò quædam non habent proprias sedes, uti hæc §. impedimentum Erroris: Metus: Raptus: Disparis cultus: & Publicæ Honestatis: non incongrue in primo adhuc titulo examinantur.

De Impedimento Erroris, vel Deceptionis.

Sciendum, errare nihil esse aliud, quam aliud pro alio putare. *can. 6. caus. 22. q. 2.* Error igitur est iudicium rationis perversum de aliquo: differt à mera ignorantia, quod hæc de se non importet aliquem actum cognitionis, & iudicium. Triplex in proposito distingui potest & solet error. 1. *Persona*, qui & *substantialis* vocatur, ut si quis putet se contrahere cum Bertha, seu cum hac femina in individuo, contrahat tamen cum Cajo, alio individuo. 2. *Error conditionis*, intellige servilis: de quo non hic, sed *ad tit. IX. de conjug. servor.* 3. *Error qualitatis*, qui & *Accidentalis* appellatur, utpote non versans circa individuum ipsius personæ, sed circa ejus accidentia & qualitates, siue dein sint qualitates intrinsecæ, uti virginitas, nobilitas, nomen personæ, siue extrinsecæ, uti sunt divitiæ &c. Quilibet ex his erroribus potest esse vel *Antecedens* seu *dans causam* contractus Matrimonialis, ita ut eo non existente contractus non fieret, ut si Titius duxit Bertham pauperem, quam putabat esse divitem, eam non ducturus, si scivisset, non esse divitem. Vel *Concomitans* seu *Incidens*, h. e. *non dans causam*

contractui, nec ad eum inducens, ut si Titius, qui Bertham credebatur esse divitem, eam nihilominus duxisset, licet scivisset, non esse divitem: vel si contrahens cum Bertha, quam putat esse Mæviam, secundo genitam, ita habitualiter est constitutus, ut licet sciret esse Bertham, primogenitam, nihilominus cum ea contraheret, & forte libentius. Si altera pars se fingat talem, qualis non est, & sic inducat ad se ducendam, cum errore conjungitur *deceptio, dolus*.

Dico 1. Error circa personam, siue antecedens siue concomitans sit, dirimit Matrimonium, & quidem Jure Naturali. Communis contra Brancat. Sylv. Cajet. Prob. 1. quia ad essentiam Matrimonii Jure Naturali requiritur consensus voluntarius in personam determinatam, quam quis animo concepit. *caus. 20. q. 1. §. error vero. & c. 26. h.* sed hunc consensum tollit error circa personam; nam *errantis voluntas nulla, l. 8. & nulla est errantis consensus. l. 9. C. de J. & F. J.* Et hinc nullus contractus habetur pro valido, ubi error, consensum voluntarium tollens, intervenit. *l. 57. ff. de O. & A. Prob. 2.* Error circa substantiam, siue circa objectum substantiale, tollit consensum omnino circa tale objectum, ergo error circa personam quoque tollit consensum in illam; nam contrahens Matrimonium non vult consentire in personam quamcunque præsentem, sed in eam, quam sibi in animo determinate repræsentat; hæc siquidem est primum & substantiale objectum contrahere Matrimonium volentis. Addidi, siue *concomitans* sit; nam etiam talis error, si circa substantiam personæ versetur, facit involuntarium consensum saltem negativè, seu non voluntarium, eo quod taliter errans revera nec actualiter, nec virtualiter intendat contrahere cum hac, sed cum alia persona, quam animo concepit: nec refert, licet habitualiter ita constitutus sit, ut vellet consentire in hanc, quacumque per errorem contrahit, & forte libentius, si eam cognosceret; quia Matrimonium (uti & alii contractus) nascitur ex consensu, qui re ipsa datur actu, vel actu fuit datus, ac virtualiter perseverat, non ex eo, qui daretur facta hypothefi; cum talis consensus re ipsa non datur: item requiritur consensus positivè voluntarius in personam mente conceptam, seu voluntas actualis, vel prius habita, adhuc tamen virtualiter perseverans; non verò sufficit voluntas aut consensus mere habitualis, aut involuntarius saltem negativè.

Oppones 1. Alios contractus error circa materiam non vitiat, modò materia sit ejusdem valoris & utilitatis, ut si emas vinum Franconicum pro Werthemienfi, si illud est æquè bonum ac salubre. 2. Multò minus vitiat error circa substantiam personæ, ut si putes te vendere equum Sempronio, vendas autem re ipsa Mævio: ergo nec Matrimonium vitiat error circa materiam, vel personam. 3. In aliis Sacramentis valorem non impedit error circa personam, ut si Sacra-

mentaliter absolvas Petrum, putans esse Paulum: ergo à pari. 4. Jacob validè contraxit cum Lia. *Gen. 29.* quamvis putaverit, se contrahere cum Rachèle; nam Lia fuit à Laban fraudulenter substituta: ergo error circa personam non est impedimentum dirimens saltem Jure Naturali. *32. ad 1. dist. 1. assertum:* alios contractus non vitiat error circa materiam, si una materia ab altera non differat substantialiter in morali æstimatione, *trans,* si differat, *negatur.* In dicto exemplo error potius est circa qualitatem & accidens, quam circa substantiam. In Matrimonio autem una persona differt substantialiter ab altera in æstimatione morali. Ad 2. *dist. Ant.* error circa personam non vitiat alios contractus, quando illa non est substantiale objectum volitum, uti ordinariè non est, quia contractus alii ordinariè tantum respiciunt æqualitatem inter rem & pretium. *C. Ant.* Quando persona est substantiale objectum volitum. *N. Ant. & Conf.* in Matrimonio ipsa corpora individualia sunt materia & objectum, circa quod fit contractus. Ad 3. nihil interest ministri aliorum Sacramentorum, v. g. Sacerdotis absolvere intendentis, utrùm Petrum vel Paulum absolvat, & hinc non restringit vel alligat suam intentionem ad certum individuum, sed intendit personam præsentem, cujus peccata audit, quæcunque illa sit. Econtra multum interest contrahentis Matrimonium, quia cum persona contrahat, eò quod ad individuum vitæ societatem se obliget cum ea; & hinc in aliam non consentit, nisi in personam mente conceptam, ac non in præsentem (saltem ordinariè, & nisi actualiter ita tendat in animo) quæcunque illa fuerit. Ad 4. Jacob post deprehensum errorem ac deceptionem cum Lia de novo contraxit; prior enim consensus stante errore non valuit, & hinc copula fuit materialiter fornicaria.

Dico 2. Error circa qualitatem, licet antecedens sit, aut ex alterius dolo proveniens, non dirimit Matrimonium per se. Iterum communis contra Medin. & Præpos. Desumitur partim ex *caus. 29. q. 1. §. Error fortuitus, & q. 2. seq.* partim ex paritate cum aliis contractibus, quos error accidentalis, seu versans circa qualitates, non irritat. *l. 11. §. 1. l. 43. & c. ff. de contrab. empt.* partim ex natura rei, quia talis error non tollit consensum quoad substantiam, sed solum reddit involuntarium secundum quid, nempe circa accidentia personæ, & circa rationes impulsivas extrinsecas; manet igitur consensus substantialis circa personam, quæ est materia & objectum substantiale, super quo contrahitur. Confirmatur: si error circa qualitates vitaret Matrimonium, plurima Matrimonia deberent dissolvi, vel saltem impugnari ut dubia possent, maximo cum damno prolium, conjugum, & ipsius etiam Reipublicæ incommodo (innumeri enim circa qualitates, quas si deesse vel adesse scivissent, cum tali persona non contraxissent, quotidie de-

ciuntur) ergo nec Jus Naturale, nec Positivum, errorem accidentalem pro impedimento dirimente statuit. Concordat praxis tribunalium, errorem circa qualitatem non curantium. Dixi tamen, *per se.* Nam error etiam circa qualitatem irritat Matrimonium 1. si contrahens, actualiter vel virtualiter (internè vel externè) qualitatem adduceret in conditionem, seu si consensum suum qualitati tanquam conditioni alligaret, dicendo v. g. *si es virgo, dices &c. intendo tecum contrahere, alias non.* Ratio est clara, quia actus sub conditione de præsentibus celebratus conditione non subsistente non subsistit. *l. 37. ff. de reb. cred.* & talis qualitas non amplius habet se per modum causæ impulsivæ aut demonstrationis tantum, sed fit pars objecti principalis, verbo: actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. Interim tamen nullus, nisi exterius proferat, præsumitur sic alligasse consensum qualitati, nec asserenti creditur in foro externo, nisi probet. Irritat 2. Si error qualitatis redundet in personam; quia tunc censetur esse error circa personam. Quandoque verò error redundet, seu refundatur in personam, arduum est explicare, & Auctores intricatè loquuntur. Sanch. *l. 7. d. 18. à n. 26.* post longum discursum demum *n. 38.* concludit, tunc id fieri, quando contrahens errat circa qualitatem, quæ certam personam designat, contrahenti prius ignotam absque illa qualitate, modò non constet aliunde, quod mens contrahentis fuerit contrahere cum persona præsentem, quæcunque illa sit. In eundem sensum, sed fortè clariùs, loquitur P. Illung *tr. 6. d. 9. n. 68.* juxta quem tunc error qualitatis redundat in personam: *si qualitas sit individualis determinatio ipsius personæ: ut si velles contrahere cum primogenita, & tibi sisteretur secundo genita. Si autem hanc, quacumque contrahis, tantum putas esse primogenitam, & tua intentio non fertur in illam, quatenus est primogenita, nondum fuit error in persona.* Vel dic cum Gobat *tr. 9. n. 113.* errorem qualitatis redundare in personam, quando qualitas est finis Matrimonii, & Matrimonium est unicum medium ad finem illum seu qualitatem assequendam.

Oppones 1. Consensus contrahentis tendens in personam & qualitatem, seu in personam ut affectam hac qualitate, est indivisibilis: ergo pro partiali objecto etiam habet qualitatem: sed sublato objecto, etiam partiali tantum, perit actus seu consensus indivisibilis: ergo non existente qualitate non datur consensus in hanc personam. 2. Si error qualitatis est antecedens & dans causam contractui, tollit consensum etiam in personam, quia errans non contraxisset cum hac persona, si scivisset, eam carere illa qualitate. 3. Dolus dans causam contractui bonæ fidei facit contractum nullum. *l. 7. ff. de dolo:* ergo saltem, si quis erravit circa qualitatem inductus dolo alterius, se virginem, divitem &c. fingentis, Matrimonium erit nullum. *32. ad 1.* hoc argumentum probaret

baret nimium, & nullum ferè contractum subsistere; quia vix unquam intenditur sola substantia rei, omnibus qualitatibus viduata, & rarissimè contingit, ut omnes qualitates, quæ ad contrahendum impellebant, sic se habeant, uti objiciebantur prius voluntati. In forma *diff. Ant.* est actus indivisibilis entitativè & in sua tendentia *C. Ant.* objectivè, ita ut indivisibiliter nolit objectum, nisi omnis qualitas in eo representata subsistat. *N. Ant.* perit quidem actus indivisibiliter tendens, si perit parziale objectum quoad representationem; non verò, si perit solum quoad existentiam, & qualitas est accidentalitatis, nec ei alligatur consensus. Ad 2. quamvis error qualitatis det causam contractui, si tamen qualitati tanquam conditioni non alligetur consensus, absolute adest consensus in personam; quia taliter errans sic tendit: *ego duco Bertham, quam puto esse virginem, divitem &c. non duxerim, si scirem non esse virginem, divitem &c.* Nec attenditur, quid aliquis facturum esset in hypothesi scientiæ, sed quid actu faciat; actu autem vult absolute ducere Bertham. Sic etiam valet eleemosyna, quam das pauperi, quem putas esse pium, licet non dares, si scires non esse pium. Aliud foret, si errans sic tenderet: *ego nolo Bertham ducere, si non sit virgo, dives &c.* Siquis enim actu ponat hanc conditionem, aut prius posuit, non tamen revocavit, & sic virtualiter perseveret in hac voluntate, alligat suum consensum existentie qualitatis, consequenter ea non existente non consentit absolute in hanc personam. Hæc igitur longe diversa sunt: *nollem Bertham ducere, si scirem, non esse virginem.* Et: *nollem Bertham ducere, si non esset virgo.* Prior consensus est absolutus: posterior conditionatus. Ad 3. In meis principiis, quæ tradidi ad tit. 14. de dolo & cont. in lib. II. falsum est *Antec.* Alii negabunt *Cons.* & recipiant Matrimonium & Professionem Religiosam.

107 Quæres, an valeat Matrimonium, si alter, vel uterque contrahentium, putet per errorem, se laborare impedimento dirimente, quod revera non subest? *g.* cum Sanch. Guttier. Covar. &c. contra Panorm. Sylv. Navar. valet, si contrahentes consentire intendunt, quantum possunt: quia erroneum iudicium non facit personas ad contrahendum inhabiles. Oppones. Nemo potest velle efficaciter, quod credit esse impossibile; sed contrahentes cum opinione impedimenti dirimentis credunt sibi Matrimonium esse impossibile: ergo. *g.* *Diff. Ma.* nemo potest velle absolute, quod credit impossibile. *C. Ma.* non potest velle conditionate, si, & quantum possum. *N. Ma.* Sic valide contrahunt Matrimonium hæretici, & quidem in ratione Sacramenti, licet putent per errorem, illud Sacramentum non esse, & impossibile iudicent Matrimonium in ratione Sacramenti contrahi.

De Impedimento Vis, & Metus.

SCIENDUM 1. per vim intelligi coactionem omnimodam & corporalem de presentibus illatam reluctanti, ut si violentè cogatur ad porrectionem manûs, quæ habetur & accipitur pro signo consensûs; quæ violentia, & vis absoluta, cum omnem consensum excludat, Matrimonium utique irritat. Per Matrimonium verò, seu vim conditionalem, intelligit trepidationem mentis ratione periculi instantis vel futuri. *l. 1. ff. de eo, quod metus causa, &c.* tur ex metu fieri dicitur, quod quis facit mali declinandi causâ, alioquin non facturus. Metus alius est & vocatur *gravis*, seu tendens in virum (vel feminam) alias constantem, h. e. qui difficulter est superabilis propter imminens malum, quod vel vir patiens in foro interno, vel Iudex in foro externo judicaverit esse tale, ut virum vel feminam meritò terrere graviter, & ad aliquid faciendum impellere possit, quod alias non faceret. Unde ad metum gravem (qui alias etiam vocatur *probabilis*, vel *justus*, non eo sensu, quod iuste incutitur, sed quod meritò impellere ad aliquid possit) requiritur 1. ut malum, quod intentatur, sit grave in se, vel absolute vel respectivè, & non precise in imprudenti apprehensione hominum meticolosi, ut docet Coninck de Matr. d. 4. n. 29. contra Gobar & alios. 2. Ut non vanè ac leviter, sed probabiliter credatur imminere. 3. Ut non facile declinari possit alio modo, v. g. per implorationem auxilii. Porro sicut malum aliud est absolute grave, seu quod omnes vel plerique homines habent pro gravi, uti est mors, mutilatio, cruciatus corporis per acerba verbera, carcer perpetuus, gravis infamia excommunicatio, amissio statûs, honoris, omnium bonorum, vel etiam magnæ illorum partis &c. Aliud verò solum respectivè grave, scilicet respectu certarum personarum, quæ minus sunt fortes, uti sunt juvenes, scemina, virgines, vel viri etiam, ex natura sua meticolosiores: ita metus alius est *absolutè gravis*, alius *respectivè gravis*. In dubio & casibus particularibus relinquitur arbitrio Iudicis, pro foro externo decidentis, an metus fuerit gravis vel levis. Ex quibus jam satis apparet, quid sit *metus levis*, qui nempe à viro vel femina constante facile vincitur, eo quod malum, quod intentatur, grave non sit, vel facile declinabile, vel imprudenter credatur imminere. Metus levis nec in externo nec in interno foro irritat Matrimonium, uti plerique conspirant. An metus *Reverentialis*, quo liberi parentibus, vel subditi principibus, vel alii Majoribus non audent contradicere ex reverentia, sit pro gravi vel levi habendus, disputant DD. & meliores eò collimant, quod purè Reverentialis ex se gravis non sit (cum alias ferè nullus contractus liberorum presentibus parentibus, vel inter subditum & dominum ininitus, foret firmus) fiat tamen gravis, si accedant graves minæ, im-

portunæ preces, severi vultus, continuæ exprobrationes, vel alia signa gravis offensæ vel incurse vel incurrendæ. Atque sic bene conciliantur leges, quarum aliqua metum Reverentialem pro iusto seu gravi, ut l. penult. ff. de furt. l. 1. §. 6. ff. quarum rer. actio. alia vero pro non gravi reputant.

Sc. 2. Metum incuti posse 1. vel à causa naturali & creatura irrationali, v. g. à morbo, naufragio &c. vel ab homine libero. 2. Ab eo, quocum Matrimonium contrahitur vel ab alio. 3. Iuste, vel injuste. 4. Directè ad extorquendum Matrimonium, vel propter alium finem, v. g. Vis alterum occidere & illatam tibi injuriam ulcisci, nihil dicens de Matrimonio; alter vero, ut furorrem tuum mitiget, ac vitam servet, tibi filiam suam offert in Matrimonium. Quomodocumque incutiatur, non præsumitur incussus, nisi metum asserens illum probet, saltem per præsumptionem & conjecturas graves, cum metus aliunde sit difficilis probationis; & hinc ad testificandum etiam habiles sunt amici, consanguinei, testes singulares, imò sufficit unus testis de visu &c. P. Kugler. de Matr. p. 1. n. 122. Si omnibus consideratis manet dubium, an Matrimonium tali metu, quo illud redditur invalidum, contractum sit, nec ne, præsumendum est pro valore, scilicet propter favorem Sacramenti, prolis, imò & Republicæ.

Sc. 3. Extra controversiam esse, Matrimonium valere initum ex metu levi, imò etiam ex metu gravi, iuste tamen incusso, v. g. à Iudice Ecclesiastico compellente ad standum Sponsalibus, vel incusso à causa non libera. Pariter certum est, non valere, si extorquentur metu *injuste*, *directè* & determinate incusso ad illud obtinendum, juxta c. 14. c. 15. c. 28. h. t. nec refert, licet non incussus sit à parte contrahente, sed ab alio tertio sine notitia illius, ut patet ex casu c. 15. cit. aut licet per metum non adigatur aliquis ad contrahendum cum persona determinata, ut habet communior ex c. 14. cit. quia adactus ad simpliciter contrahendum, qui cum nulla vellet contrahere, caret consensu spontaneo ad Matrimonium requisito. Controversum tamen est 1. An Matrimonium interveniente injusto metu initum, si metus sive directè, sive non directè & determinate ad contrahendum, sed ex alio fine, incussus sit, pro irritato habendum, item an juramento interveniente, & an in utroque foro, tam interno quam externo. 2. Quo Jure sit invalidum metu extortum. 3. Quomodo sanari valeat nullitas Matrimonii metu contracti. Porro metum *injustum*, seu *injuste* incussum, voco illum cum communi, qui incutitur ab eo, qui jus incutiendi non habet, ut si pater deprehendat juvenem cum filia in flagitio, eique mortem minitetur, nisi filiam ducat, c. 15. cit. Econtra iuste incuteret pater, si minitaretur accusationem apud Iudicem, nisi filiam ducat; quia ad accusandum habet jus, non ad occidendum, propter delictum.

Dico 1. Matrimonium, metu gravi injuste incusso initum, est invalidum, quando metus eo fine & directè est incussus, ut extorqueatur Matrimonium, uti dictum. 2. Et quidem in foro tam interno quam externo. 3. Non obstante, quod juramentò firmatum sit. Pars 1. est omnino certa ex c. cit. quæ Jura irritant, vel irrita declarant Matrimonia injuste extorta metu; quia non sunt debite libera, ac infelices solent sortiri exitus, & si valerent, metum injustum passi ab injuria sibi illata liberare se nunquam possent amplius. Pars 2. Sumitur ex c. 2. de eo, qui duxit, ubi expresse approbatur Matrimonium postea cum alia parte liberè initum, & nullum declaratur, quod prius erat metu extortum: quod fieri non potuisset, si non etiam in foro interno fuisset nullum. Item ex c. 14. cit. ubi Matrimonia metu inita dicuntur nulla, quod deficiat consensus spontaneus à Jure requisitus: sed sine consensu debito actus & contractus pro omni foro, etiam interno, sunt irriti. Pars 3. quam tenet communis contra nonnullos cum Richardo, claret ex d. c. 2. ubi Matrimonium, metu initum, fuit etiam juramentò confirmatum, & tamen declaratur nullum: ergo juramentum nullam peperit obligationem. Dein Matrimonium metu extortum est irritatum propter bonum commune: ergo etiam juramentum est irritatum, arg. c. 12. de for. comp. & c. 27. de Jurejur. Quia esset in præjudicium boni publici. Confirm. juramentum sequitur naturam actus, cui adjicitur. c. 25. eod. ergo est accessorium, quod ruit ruente principali.

Oppones 1. Matrimonium solo consensu perficitur, c. 14. cit. ergo, si quis non obstante metu revera consentiat internè, valebit Matrimonium in foro interno: semper autem verus consensus internus & liber adesse potest; quia nulla vi nullo metu impedibilis est, si contrahens eum velit ponere. Ecclesia vero irritat tantum ideo Matrimonium, quia præsumit, stante metu non adesse consensum internum, quæ præsumptio cedere debet veritati. 2. Omne juramentum, quod non est in præjudicium tertii, nec in dispendium salutis æternæ, servari debet, ex virtute Religionis saltem, uti juramentum, sub quo solvere usuras aliquis promittit, c. 6. 8. 28. de Jurejur. sed juramentum Matrimonio extorto adjectum non cedit in præjudicium tertii, sed tantum in præjudicium jurantis, nec in dispendium salutis æternæ, cum sine peccato servari possit: ergo. Confirm. ex can. 22. caus. 22. q. 4. ubi approbatur Matrimonium juratum cujusdam Hubaldi, licet ex metu contractum. Dein si tale juramentum non faciat valere ipsum Matrimonium metu initum, saltem habebit vim efficiendi Sponsalia valida, quia juxta nos Sponsalia metu extorta valent; eo quod, si actus non valet, sicut geritur, valeat eo modo, quo valere potest, ut habet commune brocardicum, &c. ad 1. diss. Ant. Matrimonium solo consensu

sensu qualicumque perficitur. *N. Ant.* tali, qualem Jura requirunt, scilicet spontaneo & libero ab injusto metu gravi. *C. Ant. & N. Conf.* Stante metu injusto nunquam adest verus consensus internus debite liber. Dein falsum est, quod Ecclesia irritans Matrimonium metu extortum fundetur in presumptione non positi consensus interni (cum non presumat fictionem & mendacium contrahentis ex metu) sed fundatur in veritate consensus non sponte positi, & per injuriam obtenti, ex quo gravissima timeri possunt incommoda. Ad 2. *transm. Ma. N. Min.* tale enim juramentum, si obligaret, prajudicaret Juri Canonico propter bonum publicum irritanti Matrimonium metu extortum; unde censendum est & ipsum juramentum irritatum esse, eo quod sine violatione Juris Canonici, adeoque sine peccato servari nequeat. Aliud est de juramento promittentis usuras; quia solvere usuras nec est peccatum per se, nec prohibitum à Jure Canonico (licet exigere usuras sit prohibitum omni Jure) nec irritatum propter bonum publicum & commune. Accedit, quod juramentum Matrimonio adjectum non sit *Promissorium*, & de futuro, uti objectio supponit, sed *Affertorium*, & de presenti, quod contrahens non fictis sed verè consentiat: quamvis autem consensus sit verus & non fictus, per juramentum tamen adjectum non fit spontaneus, quem Jura ad valorem Matrimonii requirunt. In *can. 22. cit.* non approbatur Matrimonium jam contractum ex metu, sed liberè contrahendum de novo, cessante metu injusto, ad quod ille Hübaldus aliunde tenebatur, ut honestaret concubinam. Quod additur, quasi juramentum haberet saltem vim Sponsalium, gratis dicitur; cum nec Matrimonium metu extortum, utpote simpliciter irritatum habeat vim Sponsalium (quod enim nullum est, nullum parit effectum) cur ergo habeat juramentum adjectum? cum juramentum sequatur naturam actus. Certè Matrimonium clandestinum, etiam juratum, non habet vim Sponsalium.

112 Quæres, an quoque irritum sit Matrimonium ex metu gravi injustè incussio contractum, si metus non directè ad extorquendum Matrimonium, sed ex alia causa, est incussus, metum tamen passus eligit Matrimonium ad evitandum malum, quod ipsi alius injustè molitur inferre? v. g. Titius à Sempronio injustè impeditur à consecutione prædii, quam timet ob potentiam Sempronii, offert se ad ducendam filiam Sempronii in conjugem. Vel ad idem se offert, quia alias non dimittetur ex carcere, in quem à Sempronio Judice est injustè compactus. Idem est, si v. g. Caja decumbat ægra, Medicus verò, licet ex officio & justitia teneretur, tamen illi negat operam suam & curationem: quam ut impetret, & sic periculum mortis evitet, cum Medico vel ejus filio inire Matrimonium spondet, illudque

contrahit. R. non est irritum. Sanchez, qui l. 4. d. 12. n. 3. hanc opinionem vocat *communissimam apud omnes*, Perez, qui d. 17. s. 9. n. 2. eam dicit veram & *communissimam Doctorem*, Tambur, qui in eadem *convenire* ait *omnes*, Suar, Dicast, Conink, Barb. Gob. P. Conrad, Vogler in doctissimo *Tract. de Sponsal.* d. 5. s. 7. n. 10. Dissentiunt tamen Vera Cruz, P. Wiestner, P. Schmalzgruber, & alii cum & apud Card. Lug. de 7. & 7. d. 22. s. 7. n. 17. & 177. quibus & ego aliquando jam adhaesi, sed re melius examinata sentio cum communibus, quam probo sic: 1. negativè; quia non sufficienter probatur nullitas Matrimonii pro casu, quo metus non directè, & non Matrimonii causâ, incutitur. 2. Quia Jura, quando irritant Matrimonium metu extortum loquuntur de metu directè ad extorquendum Matrimonium illato, quæ, cum comatoria sint & recedant à Jure Naturali, tendi non debent ad casum non expressum, etiam ob paritatem rationis. 3. Quia Jura irritando Matrimonia metu extorta id faciunt ob vim injuriosam, non quancunque, sed intentatam contra Matrimonii libertatem (per vim non intelligo vim præcisam in hac materia & physicam, sed, convenienter Juribus, moralem vel conditionatam, seu metum) atqui vis talis non est, quæ non dirigatur ex intentione inferentis ad extorquendum Matrimonium: sicut enim nemo dicit, foemina vim inferri in pudicitia ab eo, qui illam spoliare nititur bonis fortunæ, illa verò ad vitandum hoc malum se offert ad impura; vel si foemina bonis exuta postmodum vivat impudicè, ut turpi quæstu se alat; licet illa vis, vel spoliatio, fuerit injusta causa impudicitie, aut turpitudinis meretricie: ita nec vim Matrimonii aut hujus libertati facere censendus est, qui injustè vexat foeminam, hæc verò ad hanc vexam evitandam offert se ad Matrimonium; cum ad Matrimonium à nemine compellatur, & ipsa sponte illud eligit tanquam medium ad evitandam injuriam vexam: ergo.

Oppones 1. Ideo Jus Canonicum irritavit Matrimonia metu injusto extorta, quia intervenit injuria, & defectus libertatis plenæ, ac spontanei consensus, quæ de causa infelices post se trahunt exitus. c. 14. cit. sed injuria, & dictæ rationes Juris, reperiuntur etiam in casu, quo metus injustus non directè ex intentione Matrimonii, sed ex alia causa, est incussus: ergo. Confirmatur: in d. c. 14. non exprimitur, quo fine sit incussus metus: ergo ex quocunque fine fuerit incussus, irritat Matrimonium. 2. Professio Religiosa est irrita, licet metus gravis injustè, non verò incutatur directè ad illam extorquendam, sed ex alio fine; puta, si maritus intentat mortem uxori ob adulterium, quod suspicatur, milites verò qui ad illam truncandam erant constituti, pietate ducti vitam eidem donant sub conditione, si fuerit monialis, uti casus est in c. 1. de bis, quæ vi
ergo

ergo etiam Matrimonium est irrium, licet ex alio fine incutiatur metus; cum à Matrimonio Spirituali procedat argumentum ad Carnale. *§. ad 1.* Injuria sola non sufficit; aliàs etiam metus levis injustè incussus sufficeret ad irritandum Matrimonium: neque infelices exitus, quia etiam timendi sunt ex Matrimonio justè per metum extorto: neque adimitur libertas Matrimonii & spontaneus consensus, quando metus non intuitu Matrimonii, sed ex alio fine incutitur, quæ libertas, per metum imminuta, est præcipua causa, cur Jus irritaverit Matrimonium: ergo in præsentī casu non datur adæquata ratio, cur irritatum sit Matrimonium propter metum. Adde, quod, licet daretur adæquata ratio, propter eandem tamen rationem non sit extendenda lex odiosa. Ad *Confirm. N. Ant.* si enim in facti specie, quæ refertur in *c. cit.* mulier non timuit propter Matrimonium, cur mulier personam fuit sequestrata in loco tuto, donec lis de Matrimonio esset finita? cur timebatur fictio, ne mulier diceret, sibi placere nuptias, quas oderat? Ad *2. N. Ant.* quomodo enim aliter vis moralis, seu metus, infertur directe, nisi dicendo: aut morere aut pecunias dare (uti solent latrones) aut Religionem ingredi, aut occideris te. Deinde posset etiam negari *Conj.* quia argumentum ab uno ad alterum non videtur valere in lege odiosa, & Juris correctoria.

113 Dico 2. Matrimonium metu gravi injusto initum non Jure Naturali, sed Positivo Ecclesiastico tantum, est irritum. Ita communior & verior cum Suar. de Relig. to. 2. tr. 4. l. 1. c. 7. n. 20. Sanch. l. 4. d. 8. & 14. n. 2. Laym. Lug. Pirhing, Wiestner &c. contra Scotum, Covar. Molin. Pont. Barb. Gonz. König, Gletle, Schmier &c. Probatur 1. Jure Naturali ad contractum valorem plus non requiritur, quam consensus simpliciter voluntarius ac liber, & titulus; plus enim probari nequit, sed licet interveniat metus gravis injustè incussus, in contrahente tamen Matrimonium adest adhuc consensus simpliciter voluntarius ac liber, & insuper titulus: ergo de Jure Naturali valet Matrimonium metu gravi injusto initum. Quod adsit consensus simpliciter voluntarius ac liber, manifestum est tum ex natura actus voluntatis interni, qui absolute cogi & directe impediri à nulla vi creata potest, quò minus liberè ac voluntarie, si prius id cognoscat, feratur in objectum: & quamvis per metum fiat involuntarius conditionate ac secundum quid, & causetur aliqua nolletas, qua quis nollet contrahere, nisi aliud malum metueret, & consequenter minuat libertas, absolute tamen manet actus voluntarius, & simpliciter liber: tum ex *l. si mulier 21. §. 5. ff. quod metus causa*, & aliis legibus, ex quibus habetur, quod coacta voluntas sit voluntas, & coactus metu verè adhuc velit; quia eligit minus malum, uti ipsi apparet, præ majori. Quod autem non deficiat *similis*, conitatur, quia traditio ju-

ris in corpus est titulus in Matrimonio: sed hanc traditionem facit etiam metum patiens: ergo. Confirmatur: omnes alii contractus spectato solo Jure Naturali valent, ut habet communis ex *c. 2. de his, [qua vi. & l. fin. C. eod.]* quidni ergo & Matrimonium? Prob. 2. Si Matrimonium metu injusto extortum Jure Naturali esset irritum, tunc vel propter defectum consensus, vel ratione intervenientis injuriæ: ex neutro capite est irritum; non propter defectum consensus; aliàs etiam metus gravis justè incussus, vel à causa non libera, v. g. morbo, irritaret Matrimonium; quia non minus minuit voluntarium ac liberum, quam metus à causa libera injustè incussus: non ratione intervenientis injuriæ; quia aliàs etiam metus levis injustè incussus, vel dolus decipientis contrahentem in qualitate, v. g. fingentis se virginem, divitem &c. irritaret; quæ nec Adversariis placent. Et hinc omnia ferè argumenta Adversariorum in ipsos retorqueri possunt vel in metu gravi justè, aut à causa naturali incusso, vel in metu injusto levi, aut dolo accidentali, ut consideranti patebit.

Oppones 1. In *c. 14. 15. 28. b. 1. & c. 2. de eo, qui duxit*, ex quibus probatur, impedimentum metus esse Juris Ecclesiastici, non primum introducit, sed jam supponitur hoc impedimentum tanquam introductum Jure anteriori: sed Jus antiquius nullum est nisi Jus Naturale: ergo. 2. In *en.* expresse dicitur, quod locum non habeat consensus, ubi metu vel coactione intercedit: ergo, cum consensus requiratur Jure Naturali ad Matrimonium, istud non valet Jure Naturali, si metus interveniat. 3. Si spectato Jure Naturali Matrimonium meticulousum subsisteret, Natura non satis providisset metum passis, cum permitteret eos perpetuè ac indissolubiter alteri injuriam inferenti obligatos, nec providisset remedium contra talem injuriam; quod admitti nequit. 4. Quod repugnat finibus Matrimonii, irritat Matrimonium Jure Naturali: sed metus repugnat finibus Matrimonii, nempe fidei, individuae societati, conjunctioni animorum & corporum, ac insuper alia mala ex tali Matrimonio coactò sequuntur. 5. Ex injustitia, quæ datur in metu injustè incusso, non potest oriri justitia seu obligatio ex justitia: ergo. *§. ad 1. C. Ma. N. Min.* nam ex nostris fundamentis eruitur, Matrimonium non esse irritatum Jure Naturali: ergo illud Jus antiquius debet esse Positivum, nempe vel vivæ vocis oraculo, vel scripto, quod postmodum perit, ab Ecclesia introductum, vel consuetudine, aut traditione. Exemplum habes in Matrimonio inter cultu dispares, seu inter fidelem & infidelem, quod etiam Adversarii fatentur Jure Ecclesiastico tantum esse introductum, licet textum, quo primitus irritatum sit, in toto Jure Ecclesiastico non reperiant. Ad 2- uti & reliqua omnia, memor esto retorsionum in metu justè incusso, vel injusto levi, de quibus te monui *n. preced.*

praced. In forma *dist. Ant.* consensus perfectè liber & spontaneus, quem ibi Jus Ecclesiasticum requirit ad valorem Matrimonii, non habet locum, ubi intercedit metus. *C. Ant.* simpliciter voluntarius & absolute liber, quem solum requirit Jus Naturale ad Matrimonium & alios contractus. *N. Ant. & Conf.* Ad 3. Natura satis providit metum passis, quod legitimo & Ecclesiastico Magistratui dederit potestatem irritandi Matrimonium metu injusto extortum, uti de facto irritavit ex iustis causis, propter quas Jus Naturale prohibuit (non irritavit) hujusmodi Matrimonia. Deinde ipsum Jus Naturale attulit remedium prohibendo sub poena interna incussionem gravis metus injusti, cui se exponit metum inferens, uti & sub periculo malorum ex Matrimonio extorto facile sequentium. Ad 4. *N. Ma.* quia repugnat etiam finibus Matrimonii, si contrahens intendat non servare fidem, proles occidere, alteram partem deferere &c. Tantum conditio repugnans finibus & bonis Matrimonii, eaque in pactum deducta, irritat Matrimonium. *c. fin. de condit. appos.* Deinde incussus metus non ex natura sua repugnat individuae societati, cohabitationi &c. sed hæc mala oriuntur ex malitia metum passis, cohabitare nolentis. Ad 5. *transmiss.* *Ant.* quod absolute falsum est; quia ex injustitia oritur obligatio justitiæ ad compensandum illatum damnum, vel ad satisfaciendum pro injuria. *N. Conf. & suppositum.* quod ex injuria, per quam metus injuste incutitur, oriatur obligatio justitiæ seu Matrimonialis; nam hæc oriretur ex consensu simpliciter libero, nisi Matrimonium tale esset irritatum à Jure Positivo: ex injuria potius ortum habet irritabilitas Matrimonii, quam firmitas.

115 Dico 3. Metus purgatur, seu nullitas Matrimonii ex metu iniiti sanatur 1. verè & pro utroque foro per consensum sublato metu sponte positum, & vel verbis, vel factis expressum. 2. Præsumptivè & pro foro saltem externo per copulam sponte habitam, vel per diuturnam cohabitationem spontaneam; diuturnitas temporis relinquatur arbitrio Judicis vel prudentis; cum in Jure non sit determinata: in foro autem interno sufficit cohabitatio momentanea sponte facta. 3. Non tamen sanatur hæc nullitas per modos relatos, nisi pars metum passa sciat, Matrimonium fuisse nulliter contractum. 4. & altera pars adhuc suum continet consensum. Pars 1. patet ex eo, quia per consensum spontaneum satis manifestatum tollitur impedimentum. Pars 2. ex *c. 21. c. 28. h. t. & c. 4. qui Matrim. accusar.* Dixi autem *præsumptivè*; quia, si copula admittatur à parte metum passa, quæ fugere poterat, præsumitur fuisse maritalis, seu animo conjugaliter vivendi habita, & spontanea. *arg. c. 30. eod.* Item cohabitatio diuturna, si fugere potens non fugit, aut opem non imploravit metum passa, præsumitur spon-

tanea esse, & ex affectu conjugali procedere. *c. 21. cit.* Per copulam autem, aut cohabitationem utut diuturnam, si spontè & libere non fiat, nullatenus restauratur Matrimonium metu initum; quam parum enim verba ex metu prolata efficiunt consensum Matrimoniale, tam parum eundem faciunt facta ex metu posita. Pars 3. ex ratione, quia nullitas ex defectu consensu legitimi orta non sanatur sine positione consensu novi; sed ab ignaro nullitatis & errante non ponitur consensus, nec per copulam aut cohabitationem spontaneam manifestatur; cum nihil tam contrarium sit consensui quam error. *l. si per errorem 11. §. 1. jurisd. omn. jud.* Pars 4. ex dictis *n. 27. cit.* ostendimus, consensum Matrimoniale habere esse simultaneum, & ab utraque poni simul simulate morali.

Oppones 1. In *c. 21. cit.* requiritur cohabitatio spontanea per unum annum & dimidium, ut præsumi possit consensus sponte renovatus; ergo cohabitatio brevioris temporis non sufficit. 2. Tridentinum sustulit Matrimonia præsumpta: ergo neque spontanea copula, neque diuturna cohabitatio, sufficit ad restaurandum Matrimonium metu initum, sed requiritur renovatio consensu coram Parocho & testibus. *R. ad 1. ibi.* illud tempus non pro regula, sed pro exemplo, & occasione facti determinatur, ut cum Sanch. docent communiter. Ad 2. *dist. Ant.* sustulit Matrimonia præsumpta, quæ nempe nunquam coram Parocho & testibus contracta sunt. *C. Ant.* quæ jam sic fuerant contracta, & nullitas non est notoria, vel in Judicio probari nequit, uti contingere potest in Matrimonio ratione metus invalido. *N. Ant. & Conf.*

De Impedimento Raptus.

SCIendum 1. per Raptum in genere intelligi violentam cujusunque personæ abductionem de loco in locum, ut Raptor cum in sua potestate habeat. Sed de hoc non est nobis sermo. Pressius, & quatenus est species luxuriæ, Raptus est violenta personæ alicujus abductio de loco in locum libidinis exercendæ causâ: sive dein vi abducatur femina, quod frequentius contingit, nupta vel innupta, sive masculus; sive vis inferatur soli personæ raptæ, sive parentibus, aut iis, quorum potestati subest, sive utriusque. per *can. 3. caus. 36. q. 1.* Propriissime hinc loco, & quatenus est impedimentum dirimens Matrimonii, Raptus est violenta abductio feminae cujusunque (imò juxta dicenda, etiam maris) de loco in locum Matrimonii contrahendi causâ. Atque de eo taliter sumpto sic statuit Trid. *sess. 24. c. 6. de reform. Matr.* Decernit Sancta Synodus, inter Raptorem & Raptam, quamdiu ipsa in potestate Raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimonium. Quod si Raptia à Raptoe separata, & in loco suo sit libera

libero constituta illum in virum habere consenserit, cum Raptor in uxorem habeat; & nihilominus Raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & favorem praebentes, sint ipso Jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces, & si Clerici fuerint, de proprio gradu decedant, Tenentur praeterea Raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio Judicis dotare. Itaque ad Raptum, pro-ut est hodie impedimentum dirimens Matrimonii, praeter violentiam, seu physicam, quae fit per injectionem manuum, seu moralem, quae fit per minas graves, aut metum, vel etiam per mandatum alteri datum ad vim inferendam (cujusmodi violentia in omni Raptu est de essentia) item praeter abduktionem de loco in locum moraliter diversum ad habendam personam raptam in sua potestate, requiritur etiam, ut abductio violenta fiat animo contrahendi Matrimonium cum rapta, & ut rapta existat, dum illud contrahere attentat, adhuc in potestate raptoris, licet in Matrimonium sponte consentiret; nam si non sponte consentiret, jam aliunde & independentem a dispositione Tridentini invalidum foret Matrimonium.

118. Sc. 2. Raptoribus varias esse ab utroque Jure statutas penas, & quidem Jure Civili antiquo 1. statuta est poena capitis in raptorem & auxilium ferentes. 2. Addictio bonorum raptoris, & auxilium ferentium, in liberam dispositionem raptæ. 3. Irritatio Matrimonii inter raptorem & raptam, l. un. C. de rapto Virg. Nov. 143. & 150. Sed hodie attendi debet consuetudo. Si raptui accessit stuprum & violenta oppressio, etiam de Jure novo Caroli V. in Const. penal. art. 119. poena est capitalis. Ex nova autem Ordinatione Criminali Josephi I. Raptor capite plecti, & rotæ imponi debet art. 10. §. 23. Ad hoc tamen, ut istæ poenæ incurrantur, requiritur 1. ut fiat abductio de loco in locum moraliter diversum; non enim censetur esse raptus, si foemina ex hypocausto in cameram vel alium locum obscurum, vel forte etiam de domo in domum in eodem pago, vel etiam urbe, vel de via publica inter arbuta etiam vi pertrahatur ad flagitium commodius perpetrandum. 2. Ut foemina, quæ rapitur, sit virgo, vel puella, aut vidua, ut etiam nupta honestæ vitæ. 3. Ut interveniat aliqua violentia, vel saltem in vita abstrahatur, vel invitis parentibus aut tutoribus, si in eorum sit potestate; nam forte probabiliter non est necesse, ut positiva violentia ipsis inferatur juxta Molin. rr. 3. d. 105. n. 2. Alii tamen probabilius videntur requirere violentiam positivam, vel raptæ, vel iis, in quorum potestate est, illatam, in ordine ad poenam ordinariam. 4. Ut abstrahatur libidinis exercendæ causâ sive extra-live intra Matrimonium (quod tamen propter vim est irritum) licet postea volens & consentiens violetur; sed hoc casu raptor mitius esset puniendus; nam Jus Civile videtur requirere violentiam tam in

abductione quam in copula: quæ tamen in dubio intervenisse præsumitur. De Jure Canonico antiquo sic puniebatur Raptus. 1. Raptor fiebat servus raptæ, nisi se redemisset solutò pretiò. 2. Raptor virginis, vel viduæ honestæ, item cooperatores & fautores, si Clerici fuerint, deponi, si laici, excommunicari juebantur. 3. Matrimonium inter raptorem & raptam, esto consensus liber & repetitus accesserit, erat nullum can. 3. caus. 36. q. 1. & can. 1. 2. 4. 5. 11. q. 2. Sed hoc impedimentum Matrimonii, si postmodum liberè consensus rapta, licet adhuc in potestate raptoris constituta, fuit sublatum c. 6. & fin. de Raptor. In eodem c. 6. non habetur pro raptu, si sponsa consentiens, licet invitis parentibus, fuit abducta. Denique Tridentinum, quod in foro Canonico hodie observandum est, præterquam quòd rursus irritaverit Matrimonium inter Raptorem & Raptam (licet hæc sponte consentiat) si adhuc est in potestate Raptoris constituta, has insuper poenas statuit. 1. Raptor & complices ejus ipso Jure & ante omnem sententiam sunt excommunicati, si verò Clerici fuerint, deponendi. 2. Sunt infames perpetuò, & omnium dignitatum incapaces. 3. Raptor tenetur raptam decenter dotare, sive eam duxerit, sive non, in conjugem. Trid. lo. cit. Omnes hæc poenæ, excepta excommunicatione, requirunt sententiam Judicis. Si Raptor alia damna intulit raptæ, Jure Naturali obligatur ad ea compensanda.

Dico 1. Ut hodie aliquis incurrat impedimentum Raptus, requiritur, ut mulier quæcunque (non Sponsa propria) per violentiam physicam aut moralem abducatur de loco in locum Matrimonii ineundi causâ, & rapta necdum sit constituta in loco tuto, seu extra potestatem raptoris. Ita communior & verior ex Trid. lo. cit. desumpta, Dixi 1. mulier quæcunque, etiam inhonestè vivens; quia Tridentini mens erat salvam facere omnibus personis Matrimonii libertatem. 2. Non sponsa propria; nam si rapiatur illa, cum qua prius jam sunt inita Sponsalia, non aufertur ipsi libertas moralis ad Matrimonium, utpote quam sibi ipsa prius jam ademerat, liberè contrahendo Sponsalia. Confirmatur ex c. 6. cit. Excipe, nisi tali Sponsæ supervenisset causa resiliendi, & illa resiliire voluisset. Multi nihilominus raptum committi putant, licet Sponsa propria, non consentiens, abducatur vi, uti Azor, Sanch. Gob. Wiestner &c. 3. Per violentiam &c. Si enim foemina lubens ac volens, licet invitis parentibus &c. quibus subest, abducatur, non præjudicatur libertati Matrimonii, arg. c. cit. & sic non inducitur impedimentum, ut habet communior cum Sanch. l. 7. d. 13. n. 13. contra Gutierrez & Card. de Luca de Matrim. disp. 5. Si tamen invitis parentibus volens abducatur, in praxi solet separari ab Amasio & in locum securum collocari, ut & ibi consentiat, teste Clericato de

G

Sacram.

Lib. IV. R. P. Viti Fichler.

Sacram. Matr. de off. 38. n. 13. 4. Abducatur de loco in locum, nimirum moraliter diversum, non de domo in domum in eadem vicinia, à via publica ad locum occultum &c. Sanch. n. 7. d. cit. & d. 12. n. 21. 5. Matrimonii inveniendi causa; unde si ex alio fine, v. g. libidinis exercendæ causâ rapiatur fœmina, validè cum raptore contrahit Matrimonium, etiam constituta adhuc in ejus potestate. Pyrrhus Corrad. in Praxi dispens. Apost. l. 7. c. 6. n. 48. allegans decisionem S. Congreg. quia libertas Matrimonii, quam Tridentinum principaliter intendit, non læditur, si fœmina non ex intentione Matrimonii contrahendi rapiatur, sed ob alium finem, v. g. eam spoliandi causâ. Tridentinum enim non facit mentionem de raptu alio, quàm de eo, qui tendit ad Matrimonium: ergo ejus dispositio non est extendenda ad alium raptum, utpote odiosa. 6. Et rapta necdum sit constituta in loco tuto &c. Unde valebit Matrimonium, si, postquam de potestate Raptoris liberata est, consentiat in Matrimonium. Porro impedimentum Raptus non egreditur Raptorem & Raptam, nec extenditur ad præbentes auxilium, vel favorem &c. quos tamen aliis pœnis obnoxios esse vult Tridentinum.

120 Dico 2. Impedimentum Raptus, uti & pœnæ in rapientes statutz à Tridentino, etiam habent locum, si fœmina rapiat virum. Ita Gutierrez, Maltr. Gonzal. Haun. Krimer l. 4. n. 522. & teste Marsilio apud Fagn. in c. Ne in iuratis de constit. n. 372, communiter DD. contra Sanch. Pont. Molin. Dian. Zaf. Pirhing de Raptor. n. 12. 28. Wiestner cod. tit. n. 16. & fortè communiorem, Prob. 1. Tridentinum voluit vel maxime consulere libertati Matrimonii statuendo impedimentum Raptus: sed hæc libertas æquè aufertur, si fœmina rapiat virum, ac si vir fœminam. 2. Alia impedimenta Matrimonii, uti criminis, publicæ honestatis, metus &c. sunt reciproca, & non modò viros, sed etiam fœminas æqualiter afficiunt, si crimen committant, metum injiciant &c. ergo & impedimentum Raptus. 3. Sub sexu Masculino, saltem in correlativis, & ubi reperitur eadem ratio, etiam venit Fœmineus, l. 1. 122. 195. ff. de V. S. Sed vir & fœmina in ordine ad Matrimonium contrahendum sunt correlativa, & reperitur eadem ratio, nempe libertatis ad Matrimonium: ergo.

121 Oppones 1. Jus, uti & Tridentinum, quando pœnas vel impedimentum Raptus statuunt, nunquam faciunt mentionem rapticis, sed tantum raptoris, & constanter utuntur masculinò: ergo ad raptices fœminas hæc Jura, utpote odiosa, non sunt extendenda. 2. Jura non solent respicere, ad casus insolitos & rarissimos. l. 4. & 5. ff. de LL. atqui rarissimus est casus, ut fœmina rapiat virum, quia fœminæ sunt magis verecundæ & minus fortes: ergo ad hunc casum fœminæ rapientis non respexerunt Jura. 3. Tri-

dentinum inter pœnas Raptoribus decernit etiam obligat, ut illi raptas dotent: sed hæc pœna locum non habet in fœminis: ergo, ad 1. N. Conf. quia reperitur eadem ratio in raptice fœmina, ac insuper inter raptorem & raptam, ac inter rapticem & raptum, datur mutua correlatio. Ad 2. Raritas casuum non facit, quò minus ad eorum tendenda sit lex, si in casibus raris eadem legatio reperiatur: sic metus impedimentum porrigitur ad casum, quo fœmina minatur viro, & ad secum contrahendum adigat, ceter id ob verecundiam & infirmitatem, xus valde rarum sit. Dein negant alii Min. nam & fœminæ, præsertim minores, alienò famulorum, amicorum &c. legatur sæpius rapuisse viros: sic non ita prope Comitissa quadam rapuit Nobilem Vatum adolefcentem, adhuc studiis humanarum litterarum vacantem, & cum illa domum suam abducto Matrimonium attentavit. Clericat. lo. cit. n. 33. Ad 3. N. Min. licet viro raptò non debeatur propriè talis, debebitur tamen ipsi oppositum, nempe donatio propter nuptias, vel alia æquivalens satisfactio. Si hæc rescriptio non placet, nega suppositum, quòd omnia pœna, quæ respectivè locum non habet, mutari debeat: sufficit, si incurratur impedimentum Raptus, excommunicatio, infamia &c.

Dico 3. Sponsalia inter raptorem & raptam, adhuc in potestate raptoris continentur, inita probabilius valent, Mart. Per. disp. 38. sect. 4. n. 8. P. Wiestner de Rapt. n. 15. contra communiorem cum Sanch. & Molina allegante decisionem S. Congreg. Prob. Tridentinum irritat quidem Matrimonium inter Raptorem & Raptam, de Sponsalibus tamen nihil dicit: ergo, cum sit dispositio correctoria Juris Antiqui c. 4. fin. de Raptor. & insuper pœnalis, non debet extendi ad Sponsalia; præsertim cum non sit eadem ratio in Sponsalibus, propter quàm Matrimonium est irritatum; quia libertas quam spectavit Tridentinum, longe major requiritur in Matrimonio, cum istud semel validè contractum dissolvi nequeat, bene tamen Sponsalia. Confirm. non extenditur etiam juxta Adversarios, dispositio Tridentini, Matrimonia clandestina irritantis, ad Sponsalia, quia est Correctoria Juris Antiqui: ergo nec dispositio irritantis Matrimonium inter raptorem & raptam extendi debet ad Sponsalia. Oppones 1. non esse satis consultum libertati Matrimonii, si Sponsalia inter raptorem & raptam valerent: ergo. 2. Eadem ratio, nempe libertas contrahentium, reperitur in Sponsalibus, quæ in Matrimonio: ergo & illa sunt irritata. 3. Sic respondit Congregatio S. R. ad 1. N. Ant. nam rapta in loco tuto constituta potest petere rescissionem Sponsalium, vel excipere contra raptorem, si urgeat Matrimonium. Vid. dicta n. 14. seqq. Ad 2. N. iterum Antec. nam majorem libertatem ex-

git Matrimonium utpote indissolubile, quam Sponsalia. Ad 3. Responso S. Congregationis deferam tunc, quando debite authenticatum, & debite productum videro.

De Impedimento Disparis Cultus.

¹²³ Sciendum per *disparem cultum*, vel *disparitatem Cultus*, intelligi diversitatem Religionis inter Matrimonium contrahentes, si nempe fidelis cum infideli nitatur contrahere. Infidelis sumitur hic & passim in Jure strictè, pro non-baptizato; nempe Judæo, Gentili, Ethnico, Pagano, Turca: non verò latè, ut etiam Hæreticum, vel à fide Christiana Apostatam, qui aliquando baptizatus est, comprehendat. Nihilominus tamen disquirendum hic est non modò, qualiter illicitum aut invalidum sit Matrimonium vel Sponsalia fidelis seu Christiani cum infideli seu nunquam baptizata, sed etiam Catholici cum hæretica aut apostata, vel vicissim.

¹²⁴ Dico 1. Matrimonium fidelis cum infideli, quamvis Jure Naturali & Divino per se semper fuerit illicitum, & adhuc sit. 2. Nunquam tamen fuit invalidum. 3. Invalidum tamen est in novo Testamento, sed solo Jure Ecclesiastico. 4. Tradito potius, quam Scripto. Pars 1. Sumitur partim ex periculo perversionis, vel ipsi conjugi fideli vel liberis ordinariè imminenti, partim ex prohibitione. c. 7. Deuteron. & 2. Cor. 6. ibi: *nolite jugum ducere cum infidelibus*. Dixi, per se, scilicet extra casum, quo urgeret justa & gravis causa, & simul abesset periculum omne perversionis, saltem propinquum, vel quo ipse Deus per specialem instinctum ad id impelleret. Pars 2. ex eo, quia Jus Naturale aut Divinum prohibendo non irritavit hoc ipso Matrimonium cum infidelibus & ideo tempore Legis Naturalis & Scriptæ viri valde laudati, & sanctitate quoque conspicui, contraxerunt Matrimonia cum fœminis infidelibus, uti Jacob, Joseph, Moyses: sic David contraxit cum Maacha Cananæa. 2. Reg. 3. Samson cum Dalila Philistinæ. Judic. 16. Esther cum Assvero &c. Imò etiam in Novo Testamento Matrimonium (vel ex speciali instinctu & permissione DEI propter spem futuræ conversionis infidelium, vel ex dispensatione Ecclesiæ) S. Cæcilia nupsit Valeriano Ethnico, S. Monica S. Augustini Mater viro gentili, Clothildis Clodoveo Francorum Regi; quo pacto postmodum ad fidem Catholicam conversum est cum Rege Regnum Galliarum &c. Pars 3. ex praxi Ecclesiæ Matrimonia fidelium cum infidelibus habentis pro irritis, uti communiter docent Auctores cum Sanch. l. 7. d. 71. n. 8. Gutierrez, Palao &c. Pars 4. ex defectu clari Juris textus, hujusmodi Matrimonia irritantis. ¹²⁵ Dixi in assertione, Matrimonium. Loquendo autem de Sponsalibus assero, eadem ferè eodem modo esse illicita, sicut Matrimonium cum infideli; invalida tamen esse nego cum Sanch. l. 5. de Matrim. d. 8. n. 10. pro casu, quo Matrimonium tale fit licitum, & si contrahantur cum catechumeno, seu ca-

Lb. IV. R. P. Viti Pickler.

didato Baptismi, quia tali casu promissio Matrimonii refertur ad tempus, quo Matrimonium inter promittentes consistere potest. Idem est, si fidelis cum infideli contrahat Sponsalia sub expressa conditione, si iste Baptismum susceperit. arg. can. 16. caus. 28. q. 1.

Quæres, quid sentiendum de Matrimonio ¹²⁶ inter duos infideles contracto. 2. Et de casu, quo unus eorum convertitur ad fidem Christianam & Catholicam. 3. Aut quo vicissim unus ex Christianis conjugibus fit apostata, ac transit ad Paganismum, Judaismum &c. R. ad 1. Illud, si sine impedimento Juris Naturalis, aut à suis Principibus statuto fuit contractum, valere in ratione contractus merè civilis; nam impedimentis Juris Ecclesiastici non ligantur. Hinc, si uterque convertatur ad fidem Catholicam, separari nequeunt, neque per dispensationem Summi Pontificis, si Matrimonium jam fuit consummatum; licet cum impedimento Juris Ecclesiastici contraxissent. Si verò infidelis vir cum pluribus mulieribus contraxisset, post conversionem debet adherere illi, quam duxit primam certò validè; quia cum cæteris habuit impedimentum ligaminis. Vide dicta n. 100. seq. Utrum verò Matrimonium ab infidelibus contractum, si uterque se convertat, & de novo consentiat in Matrimonium, evadat Sacramentum, lis est inter DD. aliqui negant cum Coninck, Esparza, Illung, alii affirmant transire in Sacramentum statim, dum baptizantur tales conjuges, uti Sanch. l. 2. d. 2. n. 5. at alii, uti Laym. Bonac. &c. requirunt novum consensum aut ratihabitionem prioris Matrimonii, licet hæc renovatio vel positio consensûs fieri non debeat coram Parocho. Vid. P. Kugler de Matrim. q. 7. à n. 403.

R. ad 2. Si tantum unus ex conjugatis ¹²⁷ infidelibus se convertat ad fidem, distinctio est adhibenda: vel manens in infidelitate vult cohabitare converso, & quidem sine contumelia Creatoris (injuria erga Christum &c.) & sine sollicitatione conversi ad peccatum; vel non vult ita cohabitare? Si hoc posterius, potest conversus, si velit, ad novas nuptias transire, & sic dissolvere Matrimonium prius, etiam consummatum, uti habet unanimis DD. & Interpretum, sic intelligens textum S. Pauli 1. Cor. 7. *Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi*. Accedit similis interpretatio S. Ambrosii relata in can. 2. caus. 28. q. 2. & Innocentii III. in c. 7. de divortio. Imò, licet infidelis cohabitare vellet, non tamen se convertere interrogatus vel monitus, licebit converso ingredi Religionem; aut Sacros Ordines suscipere. Sanch. l. 7. d. 76. n. 1. 2. & ibi plures, quamvis id non sit suadendum, si probabilis est spes illius convertendi. Si autem illud prius, & remanens in infidelitate velit cohabitare absque blasphemia Creatoris, & sine perductione conversi ad peccatum, poterat quidem, & debebat olim, cum multi adhuc ex Judaismo & Gen-

G 2

tilismo

tilismo se converterent, cohabitare infideli, etiam quoad thorum, secluso tamen perversionis periculo, ut docet Pontius & quidam PP. apud Sanchez lib. 7. d. 73. n. 7. 12. propter textum Pauli 1. Cor. 7. *Ceteris ego dico, non Dominus, si quis frater uxorem habet infidelem, & hac consentit habitare cum illo, non dimittat illam*, scilicet propter spem convertendi infidelem. Sanch. tamen ipse & alii communius textum Paulinum pro consilio tantum, non præcepto accipiunt. Et quia cum tempore periculum perversionis ex cohabitatione coepit augeri, specialiter apud Judæos, qui non tam facile convertebantur amplius, in can. 10. caus. 28. q. 1. prohibitum quoque fuit mulieribus cohabitare quoad thorum & mensam maritis Judæis, & successu temporis per consuetudinem Ecclesiæ hæc prohibitio extensa est ad omnes infideles, ita ut licite pars conversa non amplius cohabitare possit infideli, se convertere nolenti, quamvis ille vellet cohabitare sine injuria Creatoris; quia defacto ordinari est periculum perversionis. Quod autem licitum sit divertere à talibus quoad thorum, constat etiam à paritate cum adulterio carnali: cur enim non liceat divertere quoad thorum propter adulterium spirituale? Sanch. n. 12. cit.

128 R. ad 3. Quamvis persistenti in fide liceat divertere ab apostata vel lapsa in hæresim propter adulterium spirituale, non tamen dissolvitur Matrimonium quoad vinculum. Ratio, quia nullum impedimentum dirimens, quod primum supervenit Matrimonio inter Christianos jam valide contracto, illud dissolvit per c. 7. cit. sed solum impedit, vel dirimit contrahendum, si antecedit, & jam prius detur.

129 Dico 2. Matrimonium Catholici cum hæretica, vel vicissim, valet quidem, sed ordinari est illicitum graviter, præsertim si ei adjiciatur pactum de parte prolium educanda in hæresi. Communis quoad omnia tria puncta. Primum probatur tum negative, quia nullo Jure reperitur irritatum, tum ex consuetudine Ecclesiæ, ejusmodi Matrimonia sustinentis. Imò Urbanus VIII. dicitur in quodam suo Decreto de 14. Mart. 1630. expressè declarasse, post Matrimonia jam inita tollerari posse mulieres hæreticas, quæ maritos habent Catholicos, cohabitare &c. ita tamen, ut proles Catholicæ educetur. Secundum patet ex can. 15. 16. caus. 28. q. 1. & c. 14. de hæres. in 6. ubi prohibentur Matrimonia cum hæreticis. Sed & Jus Naturale illa vetat propter periculum perversionis vel conjugis vel liberorum in fide aut moribus, quod ordinariè adest, nec fides facile habenda hæreticis (nisi plene caveant) dum promittunt conversionem suam, vel educationem liberorum omnium in fide Catholica, liberum Religionis exercitium parti Catholice quoad abstinentiam à carnibus, celebrationem festorum &c. cum experientia testetur, datam ab ipsis fidem violari. Accedit, quod Sacramentum Matrimonii hoc pacto ministretur indigno, & onus impona-

tur individuae societatis cum hæretica vel hæretico, quos tamen Apostolus & rectoratio vari cupit. Tertium est clarum, quia Jus Naturale ac Divinum parentes obligat, ut omnes liberos DEO educant, non diabolo, & non solum ipsis provideant quoad corpus, sed & vel maxime quoad animam ac salutem æternam. Unde omnes DD. ejusmodi pacta, quibus id agitur, ut medietas prolium, vel masculæ fidem patris Catholici, altera medicata vel femellæ sectam matris, aut vicissim sequantur, tanquam impia, abominanda, ac turba detestantur. Et quia hodie saltem tacite censetur appositum ordinariè hoc pactum, ferè nunquam erit licitum Matrimonium Catholici cum hæretica.

Oppones 1. In can. 72. Synodi sextæ œcumenicæ dicitur, non licere orthodoxam cum hæretica conjugi, nec orthodoxam cum hæretico, sed si quid ejusmodi factum apparuerit, irritum nuptiarum estimari, & nefarium conjugium dissolvi: ergo Jure Ecclesiastico irritum omnino est Matrimonium Catholici cum hæretica & vicissim. 2. Matrimonium Catholici cum infideli seu non-baptizata est nullum; ergo etiam initum cum hæretica. 3. Videmus in Germania passim celebrari Matrimonia inter Catholicum & hæreticam, ac vicissim, & quidem sine ulla dispensatione vel Papæ vel Episcopi; ergo saltem in locis, ubi hæretici Catholicis immixti vivunt, ordinariè non sunt illicita talia Matrimonia, uti cum Azor & aliis Sanch. l. 7. d. 72. n. 5. existimat, eo quod in his partibus legi Ecclesiasticæ can. 15. & 16. cit. &c. per consuetudinem sit derogatum. 4. Nunquam licitum est indigno ministrare Sacramentum: ergo semper & non ordinariè tantum, illicitum est Matrimonium contrahere cum hæretico. R. ad 1. Ille Canon non est editus in Synodo VI. sed post illum à quibusdam Episcopis apud Trullum, palatium Regium, congregatis fabricatus, quorum Canones propterea Trulliani sunt dicti, nunquam ab Ecclesiâ recepti, sed aperte reprobati a Sergio Pontifice. Imò licet canon esset authenticus, & aliquando ab Ecclesiâ fuisset receptus, defacto tamen longissima consuetudine contraria exolevisset. Ad 2. N. Conf. quia de utroque casu est contraria Ecclesiæ traditio & consuetudo. Dein infidelis non est capax Sacramenti Matrimonii, bene tamen hæreticus, sub quâ ratione, & non in ratione meri contractus, Catholici contrahere debent Matrimonium: quod ex parte tantum unius Sacramentum esse nequit, quin simul etiam sit ex parte alterius. Ad 3. trans. Ant. N. Conf. quamvis enim in locis, ubi hæretici vivunt immixti Catholicis, legi Ecclesiasticæ forte præscriptum sit, ut personæ vulgares passim contrahant cum hæreticis sine ulla petitione dispensationis, per hoc tamen non potuit abrogari Jus Naturale, vetans Matrimonia cum periculo perversionis propriæ vel prolium, quod rarissime abest: item non censetur propterea esse licita Matrimonia Principum absque dispensatione Pontificia, ut advertit Diana; partim quia horum

horum Matrimonia non ita frequenter, vel vix unquam, celebrari solent sine dispensatione Pontificis, partim quia majora ex horum conjugis, quam plebeiorum incommoda oriri possunt.

Sed quando, & quibus in circumstantiis licitum erit conjugium Catholici cum hæretica, vel vicissim? R. Quando ex una parte id exigit gravis causa, v. g. spes certa convertendi conjugem ad veram fidem, sopiendi inimicitias, conservandi vel promovendi pacem ac tranquillitatem publicam, si inter Catholicos non reperitur conjux paris conditionis &c. ex altera verò parte adest moralis certitudo, nullum esse periculum scandali, perversionis, dissensionum gravium ac perpetuarum &c. cujusmodi pericula & incommoda raro absunt. Sin dubium sit, uti ordinariè erit, deberet recurri ad Papam vel saltem Episcopum in Germania nostra, qui re examinata licentiam det contrahendi; quamvis quoad licentiam Episcopi vulgares homines videantur in Germania præscripsisse. Ad 4. *N. Ant. & Conf.* non enim censetur cooperari alterius peccato, qui facit aliquid ex se honestum ob gravem causam, quo alter abutitur, & peccat ex malitia sua; ut patet in eo, qui ministrat Eucharistiam publicè petenti, quem privatim scit esse indignum, item in promittente ac solvente uluras &c. Dein materiales hæretici non semper indigne, saltem formaliter suscipiunt Sacramentum Matrimonii.

Quæres, an non saltem tunc irritum sit Matrimonium Catholici cum hæretica, quando adjicitur pactum, ut pars prolium in Catholica Religione, & pars in hæretica secta educetur? R. quamvis hoc pactum pro novo impedimento dirimente Matrimonii primus, quod scio, nuperrimè ita tueretur P. Schmier *de Sponsal. & Matr.* p. 3. c. 5. n. 57. sine ulla allegata auctoritate; ei tamen nullatenus assentiri possum; quia nec Jus Naturale nec Positivum irritat Matrimonium sub tali conditione contracta, reclamatur insuper communis Doctorum, imò & Ecclesiæ tolerantia, dum videmus, saltem in Germania nostra, sæpius jam fuisse contracta, & hodieum, quamvis impie, sub dicta conditione contrahi Matrimonia, imò ordinariè sub tali conditione tacita: nunquam verò Ecclesiam aut Episcopos se opposuisse, vel se opponere illis tanquam invalidis, aut separationem talium conjugum præcipere. Accedit communis sensus fidelium, hujusmodi conjugum liberos pro legitimis habentium sine ulla tergiversatione. Dices cum allegato Authore, aliàs præclaro: si Matrimonio adjiciatur conditio, quæ est contra bonum prolis, Matrimonium invalidè contrahitur c. ult. *de condit. appof.* atqui talis conditio, ut filii sequantur conditionem, sectam, & hæresim maternam, est utique contra bonum prolis; ergo &c. ergo Matrimonium hoc nullum esse, solida vincit ratio. Ita ille. R. *diff. Ma.* quæ est contra bonum

prolis naturale, ac eò tendit, ut evitetur generatio prolis positivè, vel educatio. C. *Ma.* quæ est contra bonum prolis spirituale. N. *Ma.* alias etiam Matrimonium foret nullum à meris hæreticis formalibus contractum sub ea conditione, ut proles omnes in hæresi, vel Matrimonium Catholicorum duorum, sub hac conditione contrahentium, ut proles susceptæ educerentur ad furandum, in arte Magica, vel ut maritus deferat fidem Catholicam &c. Quod nec P. Schmier admittet. Sed replicat: In *cir. c.* initio generaliter dicitur, per conditiones, quæ contra Matrimonii substantiam apponuntur, Matrimonium vitari, ac infra inter has conditiones numeratur etiam illa, quæ est contra bonum prolis naturale: ergo conficitur, etiam illam conditionem, quæ bono prolis spirituali repugnat, Matrimonii substantiæ refragari; quia illa conditio, qua conjux contrahit cum conjuge, si generationem prolis evitet, in *d. c.* solum assertur per modum exempli, non regulæ: per exemplum verò non restringitur regula, sed declaratur & dilatur: ergo. R. Si illæ tantum conditiones turpes irritant Matrimonium, quæ sunt contra substantiam Matrimonii, & (respectivè ad finem generationis) ibi pro exemplo ponitur conditio de evitanda prole, certè non potest dispositio *cir. c.* dilatarì ad conditionem repugnantem bono prolis spirituali & bonæ educationi; quis enim dicat, contra substantiam Matrimonii in ordine ad prolem esse malam educationem prolium ac perversam? cum nec actualis generatio prolis ad ejus substantiam pertineat. Nam substantia Matrimonii consistit in obligatione mutua, saltem radicali, ad actus, per quos generari potest proles, non verò in educatione bona aut sancta prolium. Ego certè in nullo Auctorum aliud reperi.

De Impedimento Publicæ Honestatis.

Sciendum ex n. 35. & 43. *segg.* impedimentum publicæ honestatis, seu justitiæ publicæ honestatis, ut alii loquuntur, esse propinquitatem personarum ex dispositione Juris Ecclesiastici provenientem ex Sponsalibus & obstantem Matrimoniis cum certis consanguineis sponsi vel sponsæ. Oritur ex Sponsalibus tam de futuro, de quibus jam egimus *num. cit.* quàm de præsentì, seu ex Matrimonio Rato, atque de illo honestatis publicæ impedimento, quod ortum habet ex Matrimonio Rato, nunc sermo nobis erit; quemadmodum enim ex conjunctione corporum per copulam carnalem affinitatis, ita ex conjunctione animorum per Sponsalia, maxime de præsentì, nascitur publicæ honestatis, seu quasi-affinitatis, impedimentum.

Dico 1. Impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus de præsentì seu ex Matrimonio Rato proventus dirimit adhuc hodie Matrimonium contrahendum cum consanguineis conjugis desponsatæ (vel desponsati